

1. Naštejte zakonske in podzakonske ter avtonomne pravne vire, ki urejajo korporacijsko pravo ter ustrezne pravne vire OECD, EU.

Domače pravo (Zakoni):

Zakon je akt prisilne narave – oblastni akt, za njim je sankcija.

1. Zakon o gospodarskih družbah - ZGD
Je eden temeljnih predpisov korporacijskega prava, spada v zasebno pravo (zasebni pravni predpisi)
2. Zakon o delovnih razmerjih - ZDR
3. Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju - ZSDU
4. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju - ZFPPIPP
Določa posebne dolžnosti direktorjev, ko se podjetje znajde v insolventnost, prisilni poravnavi, stečajju
5. Zakon o trgu finančnih instrumentov - ZTFI
Ureja posebne gospodarske družbe, finančne instrumente (KDD, investicijski skladi, borza,...)
6. Zakon o bančništvu - ZBan
7. Zakon o zavarovalništvu - ZZavar

Domače pravo (avtonomni pravni viri):

Avtonomni pravni vire sprejemajo zbornice, ..., država na njih ne vpliva, ti viri niso sankcionirani. Kljub temu je potrebno objaviti v letnem poročilu, ali se gospodarska družba drži kodeksa ali ne.

1. Kodeks upravljanja javnih delniških družb, december 2009
(etika v korporacijskem pravu)
2. Priporočila za revizijske komisije, november 2009
(statute družb)
3. Priporočila za članstvo, delo in plačilo članov nadzornih svetov in upravnih odborov, junij 2007
4. Priporočila za kadrovanje in nagrajevanje članov uprav in izvršnih direktorjev, junij 2007
5. Etični kodeks, maj 2006

Pravni viri OECD, EU: OECD: Organization of Economic cooperation and Development (organizacija za sodelovanje in razvoj)

Ni oblastno pravo, je na ravni avtonomnega prava.

1. Načela korporativnega upravljanja OECD, januar 2005
2. Smernice OECD za korporativno upravljanje družb v državni lasti, januar 2004
3. Priporočilo Komisije ES o vlogi neizvršnih direktorjev ali članov NS javnih družb in o komisiji upravnega odbora ali NS, februar 2005
4. Priporočilo Komisije ES o dopolnitvi priporočil 2004/913/ES in 2005/162/ES glede sistema prejemkov direktorjev javnih družb, april 2009
5. Priporočilo Komisije ES o spodbujanju ustreznega sistema prejemkov direktorjev javnih družb, december 2004
6. Priporočilo Komisije ES o plačnih politikah v sektorju finančnih storitev, april 2009

2. Pravni položaj direktorjev; trojna opredelitve pravnega položaja direktorjev?

(pravni položaj urejen z zakonom, kaj ZGD za direktorje ureja, pojem poslovodstva:2, 3)

Pravno izraz direktor (poslovodna oseba) obsega samo člane uprave delniške družbe in **člane upravnega odbora delniške družbe** – definicija ZGD. Člani uprave v dvotirnem sistemu in člani upravnega odbora v enotirnem sistemu so direktorji. Korporacijsko pravna ureditev za direktorje velja samo za člane uprave delniške družbe in člane upravnega odbora.

Izraz direktor se uporablja tudi širše obsega lahko tudi druge vodilne oz. vodstvene položaje, pravni položaj pa je drugačen kot položaj direktorja po ZGD-ju. Direktor ostalih družb nima urejenega pravnega položaja po ZGD-ju, urejeni so v POOBLASTILNEM razmerju ali pa so v statutu družbe. Izraz »direktor« se velikokrat uporablja glede na sistematizacijo in statut družbe – po navadi so to pooblaščenca direktorja po ZGD (npr direktor nabave, dir.kadrovske s,..). Direktor po ZGD-ju pa izvaja svojo funkcijo iz zakona – on je zakoniti zastopnik, ne rabi nobenega pooblastila.

Član uprave pridobi korporacijski položaj z izvolitvijo. Iz korporacijskega položaja, kakršnega direktor po zakonu ima, izhajajo tudi njegove pravice, obveznosti in odgovornosti. Direktor je tako v korporacijskem, kot pogodbenem in lahko tudi v delovnem razmerju. Član NS z družbo ni niti v delovnem razmerju, niti v pogodbenem razmerju.

Pravno razmerje med gospodarsko družbo in direktorjem: (zakonske opredelitve pravnega položaja direktorjev: Kaj ZGD za direktorje ureja):

- **imenovanje in postavitve direktorjev:** trajanje in prenehanje ter začetek dela je opredeljen s sklepom, zaradi tega ni potrebno pogodbeno določati
- temeljne dolžnosti in odgovornosti direktorjev: so prav tako določene v ZGD-ju in sicer konkretno, tako da jih ni dopustno spremeniti
- **pristojnosti za vodenje poslov** (oblikovanje poslovne volje)
- **zastopanje družbe** (udeležanje poslovne volje v razmerju do tretjih oseb); pooblastilo za zastopanje
- **odpoklic direktorjev:** iz utemeljenega zakona z zakonskimi določenimi pravnimi posledicami in naštetimi razlogi, ki se štejejo kot utemeljeni

Trojna opredelitev pravnega položaja direktorjev: (dodala Ilka)

Delovno pravni položaj: pridobi direktor kadar ima sklenjeno pogodbo o zaposlitvi in je v delovnem razmerju (zanj velja ZDR in ZJU). Kar pa ni obvezno, ni nujno, da je v delovnem razmerju. Ta položaj ne vpliva na korporativno pravni položaj, to sta medsebojno ne učinkujoča položaja. Posebnosti so te, da ni v enakem položaju kot drugi zaposleni. Delovno-pravni položaj ni enak z ostalimi položaji. Direktor namreč sklene pogodbo o zaposlitvi, s katero so določene postavke o delovnem času, odmorih, počitku. Za direktorja ne velja KOLEKTIVNA POGODBA, razen, če je to izrecno zapisano v pogodbi o zaposlitvi.

Korporacijsko pravni položaj: pridobi član uprave z izvolitvijo na podlagi imenovanja na to funkcijo ne glede na delovno ali pravno razmerje. Korporacijsko pravo je urejeno z zakonom in se nanaša na pristojnosti in odgovornosti, imenovanje kot poklic na dolžno skrbnosti pri njegovem ravnanju, ki so urejene z zakonom. Direktor v tem primeru ne sklene delovnega razmerja, pač pa pogodbo skladno z Obligacijskim zakonikom. Odvisno od korporacije: Za gospodarsko pravne subjekte: ZGD, Za osebe javnega prava pa: Zakon o zavodih, Zakon o javnih agencijah, Zakon o javnih skladih.

Obligacijsko pravni položaj: pomeni, da ima s pravno osebo sklenjeno pogodbo in se ravna po Obligacijskem zakoniku (OZ). S pogodbo obe strani urejata naloge in obveznosti direktorja in obveznosti delodajalca do direktorja-pravice. Ta položaj ne učinkuje na korporativno pravni položaj in tu se nahaja, če ni v delovno pravnem položaju (včasih ima lahko oba položaja). Obligacijski zakonik, Zakon o gospodarskih družbah

3. Zakonska opredelitev posloводства gospodarske družbe?

Pojem »posloводство« je opredeljen v 10. členu ZGD – to so organi ali osebe, ki so po zakonu ali po aktih družbe pooblaščen, da vodijo njene posle.

Za posloводство se po zakonu pri posameznih vrstah družb štejejo:

OSEBNE DRUŽBE:

- D.N.O. :za posloводство se lahko štejejo **vsii družbeniki** (vodenje in zastopanje), samo določeni ali pa tudi samo eden;
- K.D.: (komplementar in komanditist) odgovarja in vodi posle **komplementar**

KAPITALSKE DRUŽBE:

- D.O.O. -za posloводство se šteje en ali več poslovodij –ena ali več oseb za zastopanje družbe, tisti ki se v družbeni pogodbi določi kot poslovodja
- D.D. : za posloводство se šteje uprava ali upravni odbor

Poleg navedenih z zakonom urejenih direktorjev pa poznamo še izvršilne in neizvršilne direktorje v enotirnem sistemu upravljanja.

ZDR pa uporablja izraz »poslovodna oseba«. → To so tisti vodilni, ki so zaposleni po individualni pogodbi o zaposlitvi (tako je to pokazala sodna praksa). Z individualno pogodbo (poslovodne osebe ali prokurista) lahko

izključimo veljavnost nekaterih določb ZDR-ja (npr. pogoje in omejitve delovnega razmerja za določen čas, delovni čas, odmori in počitki, plačilo za delo, prenehanje pogodbe, disciplinska odgovornost), ki drugače veljajo po ZDR.

Osnovni funkciji posloводства sta: (direktorjev)

- Vodenje poslov (oblikovanje poslovnih odločitev)
- Zastopanje (udeležanje odločitev v pravnih poslih) uveljavljanje poslovne volje v razmerje s tretjimi. Odločitev ki jo sprejme prenese na sogovornika; podpiše pogodbo

4. Dolžnosti organov posloводства in nadzora po ZFPPIPP (Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju)

ORGANI POSLOVODSTVA PO ZFPPIPP :

1. Ima pri gospodarski družbi pomen, opredeljen v 10. členu ZGD-1, (člani uprave delniških družb in člani upravljana delniških družb) Za posloводство se štejejo organi ali osebe, ki so po tem zakonu ali po aktih družbe pooblašteni, da vodijo njene posle. Za posloводство se pri družbi z neomejeno odgovornostjo štejejo družbeniki in ob prenosu upravičenja za vodenje tretje osebe, pri komanditni družbi komplementarji in ob prenosu upravičenja za vodenje tretje osebe, pri delniški družbi uprava ali upravni odbor in pri družbi z omejeno odgovornostjo en ali več poslovodij.
2. je pri zavodu direktor ali drug poslovodni organ zavoda,
3. je pri zadrugi upravni odbor ali predsednik zadruge,
4. je pri javnem skladu uprava,
5. je pri drugi pravni osebi organ, ki je po zakonu ali njenih pravilih pristojen in odgovoren za vodenje njenih poslov.

TEMELJNA OBVEZNOST - DOLŽNOST posloводства PO ZFPPIPP je, da ravna s profesionalno skrbnostjo in zagotavlja da je družba plačilno sposobna. Če krši to obveznost, je odškodninsko odgovoren – družbi povrniti nastalo škodo.

1. Posloводство mora zagotoviti, da družba posluje v skladu z ZFPPIPP in pravili poslovno finančne stroke.
2. Posloводство mora pri vodenju poslov družbe ravnati s profesionalno skrbnostjo poslovno finančne stroke in si pri tem prizadevati, da je družba vedno kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna.
3. Člani posloводства so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki nastane zaradi kršitve njihovih obveznosti, določenih v 2. poglavju tega zakona.
4. Člani posloводства so prosti odškodninske odgovornosti, če dokažejo, da so pri izpolnjevanju svojih obveznosti ravnali s profesionalno skrbnostjo poslovno finančne stroke in stroke upravljanja podjetij.

ORGAN NADZORA PO ZFPPIPP je:

1. pri delniški družbi z dvotirnim sistemom upravljanja ali javnem skladu nadzorni svet,
2. pri delniški družbi z enotirnim sistemom upr. upravni odbor,
3. pri družbi z omejeno odg. nadzorni svet, če ga družba ima,
4. pri zavodu svet ali drug kolegijski organ upravljanja zavoda,
5. pri zadrugi nadzorni odbor zadruge, če ga zadruga ima,
6. pri drugi pravni osebi organ, ki je po zakonu ali njenih pravilih pristojen in odgovoren za nadzor nad vodenjem njenih poslov.

Temeljna dolžnost nadzornega organa po ZFPPIPP je, da redno preverja če je družba plačilno sposobna. Tudi oni so odškodninsko odgovorni, če ravnajo v nasprotju s profesionalno skrbnostjo.

Nadzorni svet mora pri izvajanju svojih pristojnosti in odgovornosti za opravljanje nadzora nad vodenjem poslov družbe redno preverjati:

1. ali je družba kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobna
2. ali posloводство ravna v skladu s pravili iz zakona.
3. Člani nadzornega sveta so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki jo je imela zaradi kršitve njihovih obveznosti
4. Člani nadzornega sveta so prosti odškodninske odgovornosti, če dokažejo, da so pri izpolnjevanju svojih obveznosti ravnali s profesionalno skrbnostjo poslovnofinančne stroke in stroke upravljanja podjetij.

5. Pojasnite enotirno in dvotirno upravljanje v delniški družbi.

253. člen ZGD (izbira sistema upravljanja)

- Organi vodenja ali nadzora so uprava, upravni odbor in nadzorni svet.
- Družba lahko izbere dvotirni sistem upravljanja družbe z upravo in nadzornim svetom ali enotirni sistem upravljanja družbe z upravnim odborom.

Od leta 2006 imamo zakonski način, kjer delničarji izbirajo način upravljanja. Pred tem pa smo imeli v Sloveniji samo dvotirni način upravljanja.

V Sloveniji ne velja obligacija enotirnega ali dvotirnega načina. Družba se sama odloča, ne da bi bila vezana na kriterije zakona (razlika ZGD 2006). Družba ima avtonomnost. V Sloveniji je približno 70 % enotirnega sistema, 30 % dvotirnega.

ENOTIRNI SISTEM

Enotirni sistem upravljanja je sistem upravljanja delniške družbe z enim samim organom. To je **upravni odbor**, ki nadomesti upravo in nadzorni svet; hkrati vodi družbo in jo tudi nadzira (hkrati vodi in nadzira tiste, ki vodijo posle). V upravnem odboru sta združeni nadzorna in upravljalvska funkcija. Pristojnosti so v zakonu (ZGD) urejene zgolj okvirno in je dana velika svoboda, da pristojnosti uredijo drugače. D.D. morajo posebno pozornost nameniti statutarni ureditvi enotirnega sistema upravljanja.

ODLOČILNI ORGANI V ENOTIRNEM SISTEMU UPRAVLJANJA:

Upravni odbor

Upravni odbor vodi družbo in nadzoruje izvajanje njenih poslov. Temeljno pravilo učinkovitega nadzora je, da naj bi nadzor izvajale **neodvisne osebe**, ki niso sodelovale pri vodenju poslov, ki so predmet nadzora. Z imenovanjem izvršnih direktorjev se namreč funkcija vodenja poslov v omejenem obsegu prenese na izvršne direktorje in v tem primeru lahko upravni odbor glede teh poslov dejansko neodvisno in nepristransko opravlja nadzor. ZGD ni predpisal obveznega imenovanja izvršnih direktorjev, ampak je **imenovanje izvršnih direktorjev** predvidel **kot možnost, kot dolžnost pa zgolj v javnih delniških družbah**, kjer mora upravni odbor izmed svojih članov imenovati vsaj enega izvršnega direktorja, pri čemer je lahko za izvršne direktorje imenovana največ polovica članov upravnega odbora.

Predsednik upravnega odbora ne more biti izvršni direktor te družbe. Če se imenuje izvršne direktorje, je za ločitev nadzorne in upravljalvske funkcije pomembna zlasti personalna ločitev funkcije glavnega izvršnega direktorja ter predsednika upravnega odbora.

V upravni odbor imajo pravico imenovati svoje predstavnike delničarji, pravico imenovanja svojega predstavnika pa lahko izkoristijo tudi predstavniki delavcev. Upravni odbor je pristojen za upravljanje in vodenje družbe ter njeno zastopanje v tistih delih, v katerih zastopanje ni preneseno na izvršne direktorje (če so le-ti imenovani).

Upravni odbor sestavljajo **neizvršni in izvršni člani**. Vloga neizvršnih članov je **pretežno nadzorna in deloma svetovalna**, izvršni člani pa **neposredno sodelujejo v upravljanju in vodenju poslov družbe**. Neizvršni člani upravnega odbora nadzira izvršne člane.

Izvršni direktor

Upravni odbor lahko imenuje enega ali več izvršnih direktorjev. Člani upravnega odbora so lahko imenovani za izvršne direktorje. Zakonski okvirni upravnemu odboru omogočajo relativno visoko stopnjo avtonomije pri njihovi odločitvi o tem, kako bo izvršne direktorje imenoval, za koliko časa in s kakšnimi pooblastili.

Upravni odbor lahko na izvršne direktorje **prenese naslednje naloge**:

- vodenje tekočih poslov,
- prijave vpisov in predložitve listin registru,
- skrb za vodenje poslovnih knjig in
- sestavo letnega poročila, h kateremu priložijo, če ga je treba revidirati, revizorjevo poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička za skupščino, ter ga nemudoma predložijo upravnemu odboru

Naloge izvršnih direktorjev določa upravni odbor. Na izvršne direktorje lahko prenese zlasti tekoče naloge, ne more pa prenesti pomembnejših in strateških odločitev.

Izvršni direktorji, ki niso imenovani izmed članov upravnega odbora: Izvršni direktorji, ki niso imenovani izmed članov upravnega odbora, zakonsko nimajo opredeljenih pristojnosti za zastopanje, ampak jim obsega njihovih pravic za zastopanje določi upravni odbor. Upravni odbor bo tako ob imenovanju ID, ki niso člani UO,

moral določiti njihov obseg pristojnosti za zastopanje in navedene pristojnosti tudi predlagati za vpis v sodni register.

- Pri opravljanju nalog morajo izvršni direktorji upoštevati navodila in omejitve, ki jim jih postavljajo skupščina družbe, upravni odbor, statut in poslovnik o delu izvršnih direktorjev.
- Če je imenovanih več izvršnih direktorjev, vodijo posle skupno, če statut ali poslovnik upravnega odbora ne določa drugače.
- Upravni odbor lahko kadarkoli **odpokliče izvršnega direktorja**. Za zahtevke izvršnih direktorjev iz pogodbe o opravljanju funkcije se uporabljajo pravila, s katerimi so urejena obligacijska razmerja.
- Izvršni direktorji se podpisujejo tako, da firmi družbe dodajo svoj podpis s pripombo »izvršni direktor«.

Smiselnost uvedbe enotirnega sistema upravljanja

Enotirni sistem upravljanja je smiselno uvesti v družbah, kjer želijo delničarji povečati svoj vpliv na vodenje in upravljanje družbe. Tako je uvedba enotirnega sistema upravljanja zanimiva za družbe, kjer je struktura delničarjev konsolidirana ali pa gre za odvisno družbo. V navedenih primerih sta namreč omogočeni tudi vsebinska osredotočenost in usklajenost interesov, ki se zasledujejo pri vodenju in upravljanju.

DVOTIRNI SISTEM

Temeljna značilnost dvotirnega upravljanja je, da sta poslovodna in nadzorna funkcija v dveh organih. V dvotirnem sistemu je nadzorstvena funkcija učinkovitejša, ker imamo organi ki vodi; to je uprava in organ ki upravo nadzira in ki upravo tudi imenuje in odpokliče; to je nadzorni svet – ki ima pod drobnogledom upravo. Med njima je razločna razmejitev pristojnosti in prepoved prenašanja pristojnosti.

NADZORNI SVET je nastal predvsem zaradi

- o večje učinkovitosti nadzora in
- o da se v interesu podjetja udejanja lastniška funkcija in tudi funkcija ostalih deležnikov.

Za oba načina velja, da prevladujoče temelji na kapitalskih načelih, delno pa na delu. Večino članov v te odbore imenujejo upravičenci iz kapitala, najmanj 1/3 (ne več kot 1/2) pa so predstavniki zaposlenih.

V primerjavi z enotirnim sistemom je pri dvotirnem sistemu :

- o Učinkovitejši nadzor
- o Uprava odloča samostojno, imenuje jo NS
- o Za svoje odločitve je uprava kazensko odgovorna
- o Uprava ima lahko samo enega člana (če d.d. ima NS)
- o Vse odločitve se sprejemajo skupno

Močno izrazita je delavska participacija, ki se kaže z prisotnostjo delavcev v nadzornem svetu in v članu uprave, kot delavskem direktorju.

V dvotirnem sistemu poznamo **tri organe upravljanja delniških družb**, in sicer skupščino delničarjev, nadzorni svet in upravo. Njihove pristojnosti so razmeroma jasno razmejene že s samim zakonom.

- SKUPŠČINA DELNIČARJEV je pristojna predvsem za sprejemanje statusnih sprememb družbe, delitev dobička ter imenovanje/odpoklic članov nadzornega sveta.
- NADZORNI SVET predvsem nadzira delovanje uprave, ki jo imenuje/odpokliče, skrbi za motiviranje uprave ter sprejema letno poročilo,
- UPRAVA pa vodi posle družbe.

PREDNOSTI IN SLABOSTI ENOTIRNEGA IN DVOTIRNEGA NAČINA UPRAVLJANJA

Enotirni sistem: šibkost je v pomanjkljivi nadzorni funkciji, ko ni obveznega nadzora direktorjev, saj sta obe funkciji združeni v upravnem odboru. Delitev na izvršne in neizvršne direktorje ni obvezen, razen v družbah, ki aktivno nastopajo na borzi.

Osredotočanje na vodenje poslov, zato možnost zanemarjanja nadzorne funkcije, brez slednje pride v družbi prej ali slej do zloma. Prednosti so v visoki fleksibilnosti, krajša pot delničarjev do poslovodstva, neizvršni direktor je praviloma zunanji član, položaj direktorjev je določen s kodeksom upravljanja javnih d.d. Pojavlja se vprašanje neodvisnosti izvršnih in neizvršnih direktorjev.

Na boljšem so lastniki družbe, za delavsko participacijo dokaj skopa pravila.

Dvotirni sistem: Boljša nadzorna funkcija, ločitev poslovodne funkcije od nadzorne, uprava namreč samostojno odloča o poslovanju in se nima pravice vmešavati. Primernost sistema je odvisna glede na strukturo delničarjev in je primeren za večjo stopnjo razpršenosti lastništva. Individualni organ omogoča bolj operativno in hitro odločanje, obstaja pa poseben nadzorni organ, ki naj prepreči ali zmanjša napačne odločitve.

Velika možnost samostojnega odločanja uprave v dobro družbe, ne lastnikov, močna delavska participacija.

6. Sestava in število članov organov vodenja in nadzora, imenovanje in mandatna doba članov

Organi vodenja in nadzora po zakonu so: uprava, nadzorni svet in upravni odbor.

Sestava in število članov - 254. člen

Zakon in statut določata sestavo in število članov organov vodenja ali nadzora. Organ vodenja ali nadzora sestavljajo najmanj trije člani, če zakon ne določa drugače. Če ima organ vodenja ali nadzora več članov, se en član imenuje za predsednika.

Imenovanje in mandatna doba članov - 255. člen

Člani organov vodenja ali nadzora so imenovani za obdobje, ki je določeno v statutu in ni daljše **od šestih let**, z možnostjo ponovnega imenovanja.

Član organa vodenja ali nadzora je lahko vsaka poslovno sposobna fizična oseba, razen oseba, ki: je že član drugega organa vodenja ali nadzora te družbe; je bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper gospodarstvo, zoper delovno razmerje in socialno varnost, zoper pravni promet, zoper premoženje, zoper okolje, prostor in naravne dobrine. Ta oseba ne sme biti član organa vodenja ali nadzora pet let od pravnomočnosti sodbe in dve leti po prestani kazni zapora; ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica, in sicer dokler traja prepoved, ali je bila kot član organa vodenja ali nadzora družbe, nad katerim je bil začet stečajni postopek, pravnomočno obsojena na plačilo odškodnine upnikom v skladu z določbami zakona, ki ureja finančno poslovanje podjetij, o odškodninski odgovornosti, in sicer še dve leti po pravnomočnosti sodbe.

Novi člani organa vodenja ali nadzora morajo prijavi za vpis v register priložiti pisno izjavo, da ni okoliščin, ki bi po določbah tega zakona nasprotovale njihovemu imenovanju.

7. Pravila ZGD glede skrbnosti in odškodninske odgovornosti direktorjev - 263. člen

1. **Obrnjeno dokazno breme:** član organa vodenja ali nadzora mora pri opravljanju svojih nalog ravnati v dobro družbe s skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika in varovati poslovno skrivnost družbe.
2. **Solidarna odgovornost:** člani organa vodenja ali nadzora so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih nalog, razen če dokažejo, da so pošteno in vestno izpolnjevali svoje dolžnosti. Družba ima pravico od kateregakoli izterjati vso škodo. Vsak posebej je za vso škodo odgovoren. Velja pa načelo porazdelitve.
3. **Direktorji (poslovodstvo) so odgovorni**, čeprav je nadzorni svet ali upravni odbor odobri določena dejanja. Soglasje nadzornega sveta ne razbremeni odškodninske odgovornosti. Razbremeni pa odškodninske odgovornosti sklep skupščine. Članu organa vodenja ali nadzora ni treba povrniti škode, če dejanje, s katerim je bila družbi povzročena škoda, temelji na zakonitem skupščinskem sklepu. Odškodninska
4. **Odškodninski zahtevki**, ki ga ima družba do člana organa vodenja ali nadzora, lahko uveljavljajo tudi upniki družbe, če jih družba ne more poplačati. (če upniki dokažejo, da je škodo povzročila insolventnost)

8. Dolžnosti in pristojnosti članov NADZORNEGA SVETA– 281 člen

1. Kadrovska pristojnost
  - Imenovanje in odpoklic uprave. Tu sledijo iz uprave povezane odločitve: določitev prejemkov, ugodnosti, podpis pogodbe z upravo, ,...
2. Nadzorstvene pristojnosti: NS nadzoruje vodenje poslov družbe
  - A) Neposredni nadzor: pregledovanje knjig, dokumentacije, blagajno, vrednostne papirje, zaloge, ..tu gre za neposredni nadzor

- B) Posredni nadzor: je sprejemanje poročil uprave
1. poročila, ki jih je uprava po zakonu dolžna dati nadzornemu svetu
  2. poročila, ki jih nadzorni svet kadarkoli lahko zahteva od uprave, ki jih potrebuje za izvajanje nadzora, če statut tako določa, lahko te informacije zahteva tudi posamezen član NS, uprava pa pošlje zahtevane informacije NS kot organu.
- C) Soglasje nadzornega sveta nad odločitvijo uprave. Pravilo: NS s sklepom ali pa statut določa vrste poslov, kjer uprava potrebuje soglasje NS (posli: ustanavljanje družb, razpolaganje z nepremičninami) Uprava mora iti k NS in ga prosit, dajte v obravnavo in izdajte soglasje.

Nadzorstvena pristojnost je zaradi tega, ker to ne pomeni prenosa poslov na Nadzorni svet. Še več, če NS soglasja ne da, in uprava ta posel sklene, ta posel velja, še vedno je uprava tista, ki odloča o tem poslu. Pravna posledica ni ničnost posla. Gre pa za hujšo kršitev obveznosti uprave, iz katere lahko sledi odpoklic uprave.

3. Druge pristojnosti: urejene so v posameznih poglavjih zakona. Ureditev plačila vmesnih dividend, pogojno povečanje osnovnega kapitala,...
  - NS lahko skliče skupščino.
  - Nadzorni svet imenuje člane prve uprave

9. Odškodninska odgovornost tretjih oseb, ki vplivajo na člane organov vodenja in nadzora.

Odškodninska odgovornost zaradi vpliva tretjih oseb - 264. člen

1. **Oseba, ki s svojim vplivom na družbo** namenoma pripravi člane organov vodenja ali nadzora, prokurista ali poslovnega pooblaščenca do tega, da **posluje v škodo družbe** ali njenih delničarjev, mora družbi povrniti zaradi tega nastalo škodo. Delničarjem mora povrniti nastalo škodo, če so bili oškodovani, ne glede na škodo, ki jim je bila povzročena z oškodovanjem družbe.
2. Poleg članov organov vodenja ali nadzora je kot **solidarni dolžnik odgovoren tudi tisti**, ki je s škodljivim dejanjem **pridobil koristi**, če je dejanje storil namenoma. Odškodninski zahtevek družbe lahko uveljavljajo tudi njeni upniki, če jih družba ne more poplačati.

Npr.: Uprava je direktorju naročila, da sprejme sklep o odpustu dolga. Škodno dejanje – družbi je bila povzročena škoda in lahko delničarji glasujejo na skupščini, da se toži tega tretjega, ki odgovarja skupaj z direktorjem, ki je povzročil škodo- odgovarja solidarno –čeprav je večinski lastnik. To pravilo zavaruje ostale družbenike in družbo kot pravno osebo. PRAVO varuje KAPITAL družbe in manjšinske družbenike.

3. Določbe tega člena se ne uporabljajo, če je bil član organov vodenja ali nadzora, prokurist ali pooblaščenec zavezan k škodljivemu ravnanju pri uresničevanju:
  - a. glasovalne pravice na skupščini;
  - b. upravičenja za vodenje na podlagi pogodbe o obvladovanju, ali
  - c. upravičenja za vodenje glavne družbe, v katero je družba vključena.

10. Zastopanje družbe. Kaj je zastopanje, vrste zastopnikov?

ZASTOPANJE:

Zastopanje je nastopanje v imenu in za račun družbe kot zastopanca, takšno zastopanje, ki povzroči pravne učinke. Akt zastopanja: podpis pogodbe, pravno zavezujoče dejanje, vložitev tožbe, izdaja vrednostnega papirja, ...

VRSTE ZASTOPNIKOV: (podlaga za zastopanje in obseg pooblastila)

1. Zakoniti zastopnik je tisti, ki mu podlage za zastopanje daje zakon. (npr.: direktor). Obseg pooblastila pri direktorju je neomejeno po zakonu. Vsako omejevanje direktorjevega pooblastila ne zavezuje direktorja. Družbo zastopajo osebe, ki so določene z zakonom ali aktom o ustanovitvi družbe na podlagi zakona (zakoniti zastopnik).
2. Statutarni zastopnik: podlaga za zastopanje je statut (v statutu piše kdo je zastopnik). Obseg pooblastila je omejen. Statutarni zastopniki so razni sektorski direktorji; npr direktor kadrovskega sektorja,.. , tudi direktor d.o.o.-ja je statutarni direktor.

3. **Poslovni pooblaščenec:** Pravna podlaga je poslovno pooblastilo. Obseg pooblastila s pravnim poslom, npr. sklep organa ali izdaja pooblastila s strani pooblaščenca. Pravni posel pooblastitve.
4. **Prokurist:** Podlaga je podelitev prokure kot posebnega z zakonom urejenega pooblastila. Prokura se podeli. Obseg pooblastila: če se odločiš za prokuro, moraš dati vsa pooblastila razen odsvojitve in obremenjevanja nepremičnin, za kar mora biti prokurist posebej pooblaščen. Prokurist prokure ne more prenesti na drugo osebo.

Nihče ne more prenesti več pravic kot jih ima sam. Npr. direktor lahko prenaša vse, statutarni lahko prenaša svoje, en drug poslovni pooblaščenec lahko prenaša tisto za kar ima pooblastilo.

POOBLAŠČENCI IZ ZAPOSLOTITVE: (npr. prodajalka čevljev) Osebe, ki zastopajo družbo pri pravnih poslih. Ne morejo podpisati pogodb, ... Ponavadi sledi iz dela, ki ga določena oseba opravlja. O pooblaščenih iz zaposlitve govorimo, kadar govorimo o zastopniški pravici - da se opravljajo dejanja s pravnimi učinki.

11. Kdo ne more biti član organa VODENJA OZ, NADZORA?

Član organa vodenja ali nadzora družbe ne more biti oseba, ki je:

1. je že član drugega organa te družbe
2. je bila pravnomočno obsojena zaradi zakonsko določenega kaznivega dejanja (pet let od pravnomočnosti sodbe in dve leti po prestani kazni zapora;
3. ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica, in sicer dokler traja prepoved, ali
4. je bila kot član organa vodenja ali nadzora družbe, nad katerim je bil začel stečajni postopek, pravnomočno **obsojena na plačilo odškodnine upnikom** po zakonu, ki ureja finančno poslovanje podjetij, o odškodninski odgovornosti (dve leti po pravnomočnosti)

12. Varovanje poslovne skrivnosti. Definicija poslovne skrivnosti.

Direktor ima dolžnost, da molči o podatkih, ki so določeni kot poslovna skrivnost.

DEFINICIJA POSLOVNE SKRIVNOSTI

- o Za poslovno skrivnost se štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom. S tem sklepom morajo biti seznanjeni družbeniki, delavci, člani organov družbe in druge osebe, ki morajo varovati poslovno skrivnost.
- o Za poslovno skrivnost štejejo tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Družbeniki, delavci, člani organov družbe in druge osebe so odgovorni za izdajo poslovne skrivnosti, če so vedeli ali bi morali vedeti za tako naravo podatkov.
- o Podatke, ki so poslovna skrivnost družbe, morajo varovati tudi osebe zunaj družbe, če so vedele ali če bi glede na naravo podatka morale vedeti, da je podatek poslovna skrivnost. Prepovedano je ravnanje, s katerim bi osebe zunaj družbe poskušale v nasprotju z zakonom in voljo družbe pridobiti podatke, ki so poslovna skrivnost družbe.

ZAVEZANCI ZA VAROVANJE POSLOVNE SKRIVNOSTI:

- direktor, člani organov vodenja in nadzora, zaposleni, družbeniki

Odgovornost je **za poslovodstvo** je kršitev pogodbe z družbo. Sankcija: odpoklic, odgovornost za poslovodje je tudi ODŠKODNINSKA.

Za **osebe v delovnem razmerju** pomeni kršitev poslovne skrivnosti kršitev delovne obveznosti iz delovnega razmerja, sledi disciplinska sankcija

13. Konkurenčna prepoved in Konkurenčna klavzula. Kdo so naslovljenci (zavezanci) konkurenčne prepovedi?

KONKURENČNA PREPOVED:

Med trajanjem delovnega razmerja delavec ne sme brez pisnega soglasja delodajalca za svoj ali tuj račun opravljati del ali sklepati poslov, ki sodijo v dejavnost, ki jo dejansko opravlja delodajalec in pomenijo ali bi lahko pomenili za delodajalca konkurenco.

Delodajalec lahko zahteva povrnitev škode, nastale z delavčevim ravnanjem, v roku treh mesecev od dneva, ko je zvedel za opravljanje dela ali sklenitev posla, oziroma v roku treh let od dokončanja dela ali sklenitve posla.

Naslovljenci konkurenčne prepovedi: člani organov vodenja in nadzorov, družbeniki v vseh družbah razen v d.d. in zaposleni. Imajo prepoved opravljanja dejavnosti, ki bi bila konkurenčna tej družbi v neki drugi družbi ali s.p., če za to nimajo soglasja delodajalca. Za člane uprave da soglasje nadzorni svet, za delavce da direktor,.. Konkurenčna prepoved je splošna po zakonu, se pa lahko zaobide z soglasjem delodajalca.

KONKURENČNA KLAVZULA:

Če delavec pri svojem delu ali v zvezi z delom pridobiva tehnična, proizvodna ali poslovna znanja in poslovne zveze, lahko delavec in delodajalec v pogodbi o zaposlitvi dogovorita prepoved opravljanja konkurenčne dejavnosti po prenehanju delovnega razmerja - konkurenčna klavzula.

Konkurenčna klavzula **velja samo** če je s pogodbo o zaposlitvi dogovorjena. Nanaša se tudi na obdobje po prenehanju funkcije odgovornosti-delovnega razmerja. Konkurenčna klavzula se lahko dogovori najdlje za obdobje dveh let po prenehanju pogodbe o zaposlitvi.

Nadomestilo za spoštovanje konkurenčne klavzule

Denarno nadomestilo za spoštovanje konkurenčne klavzule se mora določiti s pogodbo o zaposlitvi in znaša mesečno najmanj tretjino povprečne mesečne plače delavca v zadnjih treh mesecih pred prenehanjem pogodbe o zaposlitvi. Če se denarno nadomestilo za spoštovanje konkurenčne klavzule ne določi s pogodbo o zaposlitvi, konkurenčna klavzula ne velja.

Prenehanje konkurenčne klavzule: Delodajalec in delavec se lahko sporazumno dogovorita o prenehanju veljavnosti konkurenčne klavzule. Če delavec odpove pogodbo o zaposlitvi, ker je delodajalec huje kršil določila pogodbe o zaposlitvi, konkurenčna klavzula preneha veljati, če delavec v roku enega meseca od dneva prenehanja pogodbe o zaposlitvi prejšnjemu delodajalcu pisno izjavi, da ni vezan s konkurenčno klavzulo.

14. Temeljne DOLŽNOSTI UPRAVE (zastopanje in predstavljanje ter vodenje poslov).

- Uprava je dolžna obveščani o vprašanih ki se nanašajo na poslovanje družbe in z njo povezanih družb.
- Odgovornost uprave je, da presodi, katero je tisto vprašanje, o katerem je dolžna obveščani NS.
- Na svojo pobudo mora obvestiti delničarje oz. sklicati skupščino, če ugotovi pri izdelavi letne ali vmesne bilance izgubo, ki presega ½ osnovnega kapitala d.d.

Temeljne dolžnosti uprave:

ZASTOPANJE IN PREDSTAVLJANJE:

1. Uprava ali upravni odbor zastopa in predstavlja družbo
2. Če ima uprava več članov, zastopajo družbo skupno, če statut ne določa drugače
3. Statut družbe ali nadzorni svet, če je to s statutom predvideno lahko določi, da so za zastopanje pooblašteni člani uprave posamično ali skupaj vsaj dva člana uprave ali član uprave skupaj s prokuristom.
4. Pri skupnem zastopstvu učinkuje izjava volje, dana kateremukoli članu uprave

VODENJE POSLOV IN ODLOČANJE:

1. Uprava vodi posle družbe samostojno in na lastno odgovornost. Udejanjanje odločitev v pravnih poslih – uveljavljanje poslovne volje v razmerju s tretjimi osebami
  - v enotirnem sistemu je pristojnost vodenja poslov družbe dana ODBORU DIREKTORJEV, prostojnost pa delegira na izvršne organe
  - v dvotirnem sistemu pa vodi posle uprava, ki je tudi izvršni organ
2. Uprava pri svojem delu ni veza na mnenja ali navodila tistih, ki so jih izvolili temveč za svojo funkcijo prevzemajo polno osebno odgovornost

3. Uprava opravlja poslovodno funkcijo v dvotirnem sistemu
4. Uprava ima lahko enega ali več članov
5. Če ima uprava več članov sprejemajo odločitve soglasno, razen če statut ne določa drugače:
  - a. možno je večinsko odločanje, manjšinsko ni možno
  - b. odloča se torej s konsenzom.
6. Statut ne sme določiti, da pri različnih mnenjih glas posameznega člana ali posameznih članov prevlada nad večino.
7. Člani uprave so solidarno odgovorni družbi za škodo, ki je nastala kot posledica kršitve njihovih nalog, razen, če dokažejo, da so pošteno in vestno izpolnjevali svoje dolžnosti.

VODENJE obsega: določanje in uresničevanje poslovne politike, načrtovanje in razvoj, organizacija in nadzor poslovanja, kadrovska politika in zaposlovanje, finančna politika, vodenje poslovnih knjig

15. Sestava, imenovanje in odpoklic UPRAVE; razlogi za odpoklic.

1. Sestava uprave:

V delniških družbah družbe ne vodijo delničarji sami, temveč uprava, kot neodvisen in samostojen organ. Po ZGD se število članov uprave določi v statutu ali pa statut opredeli akt, kjer se to določi.

Število članov uprave:

- **Enotirni sistem** – če d.d. nima NS, mora uprava imeti **vsaj 3 člane**, pri d.d. možna izjema tudi 1 sam, sicer je družba poslovno nesposobna in so pravni posli, ki jih sklene s tretjimi osebami načeloma nični; ker pa bi takšna sankcija lahko ogrozila varnost pravnega prometa, je treba tudi takšni upravi priznati pravico do zastopanja;
- **Dvotirni sistem** - če d.d. NS ima, je uprava lahko **enočlanska**:
- pri kolegijem organu se odločitve sprejemajo skupno oz. z večino glasov, kar zmanjša možnost prenapljenih in napačnih odločitev ter omogoča medsebojni notranji nadzor,
- pri dvotirnem sistemu individualni organ omogoča bolj operativno in hitro odločanje, zato pa obstaja poseben nadzorni organ, ki naj prepreči oziroma zmanjša napačne odločitve,

3. Imenovanje:

4.

- Člane uprave in predsednika uprave imenuje nadzorni svet za dobo, ki je določena v statutu, vendar največ 6 let z možnostjo ponovnega imenovanja
- Možno je imenovanje tudi preko sodišča (256. člen zakona: če iz kateregakoli razloga en ali več članov organov vodenja manjka, ga v nujnih primerih na predlog zainteresiranih oseb imenuje sodišče)

Kdo ne more biti član uprave: nezdržljivost s članstvom v nadzornem svetu, nekaznovanost, obsojenost na odškodnino v stečajnih postopkih.

3. Odpoklic uprave:!!!!

1. Po ZGD-1 je dopusten odpoklic uprave le iz utemeljenega razloga (neutemeljeni razlogi niso dopustni)
2. Nadzorni svet odpokliče posameznega člana uprave ali predsednika:
  - a. **Iz krivdnih razlogov:**
    1. Če huje krši obveznosti (kršitve iz pravil, statuta,...)
    2. Če ni sposoben voditi poslov – nesposobnost
      4. fizična nesposobnost: npr. smrt
      5. intelektualna
    3. Če skupščina izreče nezaupnico. Izrek nezaupnice ne pomeni razrešitve, ampak pomeni sporočilo nadzornemu svetu, da skupščina ni zadovoljna.
  - b. **Iz nekrivdnih razlogov:**
    4. Drugi ekonomski in poslovni razlogi (spremembe v lastniški strukturi delničarjev, reorganizacija ipd.)

16. Sestava, imenovanje in odpoklic NADZORNEGA SVETA.

SESTAVA IN MANDAT NADZORNEGA SVETA

1. Zakon in statut določata sestavo in število članov organov nadzora (ali vodenja).
2. Organ nadzora (ali vodenja) sestavljajo najmanj trije člani, če zakon ne določa drugače.

3. Če ima organ nadzora (ali vodenja) več članov, se en član imenuje za predsednika.

Mandatna doba članov nadzornega sveta (ali organe vodenja) je **šest let**, praviloma se dolžina mandata določi že v zakonodaji in nato še posebej v statutu vsake posamezne družbe. Člani organov nadzora (ali vodenja) so imenovani za obdobje, ki ni daljše od šestih let. Tako pri NS, kot pri upravi je dopustna vnovična izvolitev brez omejitve ponovitev mandata. (možnostj neomejenega ponovnega imenovanja).

Posebni pogoji za člane nadzornega sveta → član nadzornega sveta ne more biti:

- a. član uprave ali upravnega odbora od družbe odvisne družbe;
- b. prokurist ali poslovni pooblaščenec te (iste) družbe;
- c. član uprave druge kapitalske družbe, v kateri je v NS član uprave te družbe;
- d. oseba, ki je član nadzornega sveta ali upravnega odbora **že v treh** družbah,
- e. oseba, ki ne izpolnjuje pogojev, ki jih določa statut.

Novi člani organa vodenja ali nadzora morajo prijavi za vpis v register priložiti pisno izjavo, da ni okoliščin, ki bi po določbah tega zakona nasprotovale njihovemu imenovanju.

IMENOVANJE IN ODPOKLIC ČLANOV NADZORNEGA SVETA

1. Član organa vodenja (ali nadzora) je **lahko vsaka poslovno sposobna fizična oseba**, ki izpolnjuje pogoje za člana uprave, razen oseba, ki: je že član drugega organa vodenja ali nadzora te družbe; je bila pravnomočno obsojena zaradi kaznivega dejanja zoper gospodarstvo, zoper delovno razmerje in socialno varnost, zoper pravni promet, zoper premoženje, zoper okolje, prostor in naravne dobrine. Ta oseba ne sme biti član organa vodenja ali nadzora pet let od pravnomočnosti sodbe in dve leti po prestani kazni zapora; ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica, in sicer dokler traja prepoved, ali je bila kot član organa vodenja ali nadzora družbe, nad katerim je bil začel stečajni postopek, pravnomočno obsojena na plačilo odškodnine upnikom v skladu z določbami zakona, ki ureja finančno poslovanje podjetij, o odškodninski odgovornosti, in sicer še dve leti po pravnomočnosti sodbe.

IMENOVANJE: Člane NS, ki zastopajo interese delničarjev, voli skupščina.

ODPOKLIC: Na splošno velja pravilo, da je pristojen **za odpoklic** tisti organ, ki je pristojen za izvolitev; to je skupščina. Izjema od tega načela je npr.: da člane nadzornega sveta ali UO imenujejo ustanovitelji in da jih odpokliče skupščina (pri sočasnem načinu ustanovitve d.d. imenujejo ustanovitelji prvi nadzorni svet družbe ali upravni odbor, ki ima mandat do prve skupščine).

Skupščina lahko odpokliče člane NS ki jih je izvolila, **pred iztekom manjdatne dobe**. Za sklep o odpoklicu je potrebna najmanj tričetrtinska večina oddanih glasov. Statut lahko določi višjo večino in druge zahteve. 75-odstotna večina ali celo statutarno višja večina je kvalificirana večina glede na **navadno večino**, ki zadošča za izvolitev članov NS na skupščini. Kvalificirana 75- odstotna minimalna večina naj bi na eni strani zagotavljala večjo samostojnost NSv razmerju do delničarjev. Razumljivo se ta določba nanaša samo na člane NS, ki zastopajo interese delničarjev in ne na člane NS, ki jih volijo zaposleni. Skupščina lahko odpokliče člana upravnega odbora z navadno večino. Pri nadzornem svetu za odpokliče s $\frac{3}{4}$ večino, člane pa potrdijo z navadno večino)

2. Statut lahko določi, da je največ tretjino članov NS, ki zastopajo interese delničarjev, **imenujejo** imetniki imenskih delnic – **vinkuliranih delnic**, za prenos katerih je potrebno dovoljenje družbe. Take delnice ne sestavljajo posebnega razreda delnic. Pomeni torej, da ZGD uvaja ločeno glasovanje oz. imenovanje za del članov nadzornega sveta. To pravico imajo le delničarji imetniki t.i. vinkuliranih delnic, to je tistih, za katerih prenos je potrebno dovoljenje družbe. (Vinkulirani delničarji: so delničarji, katerih delnice so **omejeno prenosljive**: uprava mora dati soglasje, da se delnice lahko prodajo).

ODPOKLIC: Člana nadzornega sveta, ki so ga v nadzorni svet imenovali upravičeni delničarji, lahko delničarji kadarkoli odpokličejo in ga nadomestijo z drugim članom. Skupščina ga lahko odpokliče z navadno večino glasov, če preneha pravica do imenovanja.

3. Del članov nadzornega sveta **imenujejo predstavniki zaposlenih** **-1. pravilo:** Pravilo o delavski participaciji. Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju določa najmanjše število predstavnikov **delavcev** v nadzornem svetu. Število predstavnikov zaposlenih se sicer določi s statutom družbe, vendar ne sme biti manjše **od** ene tretjine članov in ne večje **od** ene polovice vseh članov nadzornega sveta družbe (Delavci imenujejo na vsake 3 člane UO enega predstavnika zaposlenih). V upravnem **odboru** je najmanj eden izmed članov predstavnik **delavcev**. **2. pravilo:** delavci imajo v enotirnem sistemu upravljanja pravico, da imenujejo izvršnega direktorja, ki je odgovoren za kadrovske in socialna vprašanja. V dvotirnem sistemu upravljanja pa se v družbi z najmanj 500 zaposlenih izvoli predstavnika delavcev v nadzorni svet, ki se imenuje delavski direktor.

ODPOKLIC: Pedstavnike delavcev, ki so člani NS, izvoli in **odpokiče** svet delavcev. Svet delavcev podrobno določi s poslovníkom **način in odpoklic** članov NS.

Imenovanje in odpoklic prek sodišča:

Če iz kateregakoli razloga en ali več članov organov vodenja ali nadzora manjka, ga v nujnih primerih na predlog zainteresiranih oseb imenuje sodišče. Uprava mora dati sodišču predlog za imenovanje člana nadzornega sveta takoj, ko ugotovi, da število članov ni zadostno za sklepčnost nadzornega sveta. Sodišče odpokiče člana nadzornega sveta na predlog nadzornega sveta ali delničarjev, katerih delnice predstavljajo najmanj 10% osnovnega kapitala, če gre za utemeljene razloge.

17. Poročila uprave nadzornemu svetu

Dolžnosti uprave:

1. zakonska poročila

Uprava vsaj enkrat v četrtletju poroča nadzornemu svetu (**REDNA POROČILA**) o:

- o načrtovani **poslovni politiki** in drugih načelnih vprašanih poslovanja;
- o **donosnosti družbe**, še posebej donosnosti lastnega kapitala;
- o **poteku poslov**, še posebej prometu in finančnem stanju družbe, in
- o poslih, ki lahko pomembno vplivajo na donosnost ali plačilno sposobnost družbe.

2.poročila o čemer koli, kar naroči NS: NSt ima pravico terjati poročilo o kateremkoli vprašanju povezani z družbo in uprava **ima dolžnost** ne da bi jo NS vprašal poročati o vsakem vprašanju, ki je nadzorstveno naravnano. **NS lahko zahteva poročilo tudi o drugih vprašanih.**

4. Uprava mora obveščati NS o vprašanih, ki se nanašajo na poslovanje deniške družbe in z njo povezanih družb.
5. Nadzorni svet lahko od uprave kadarkoli zahteva poročilo o vprašanih, ki so povezana s poslovanjem družbe in pomembneje vplivajo na položaj družbe ali je zanje razumno pričakovati, da bodo pomembneje vplivale nanj.
6. Uprava mora nemudoma po sestavi predložiti letno poročilo nadzornemu svetu (računovodsko in poslovno poročilo). Če ga je treba revidirati, ga je treba predložiti skupaj z revizorjevim poročilom. K letnemu poročilu mora uprava priložiti tudi predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ga bo predložila skupščini.
7. Poročila morajo ustrezati načelu vestnosti in verodostojnosti.

3.čemer koli, kar uprava presodi, da mora NS vedeti

18. Dolžnost uprave in NS glede letnega poročila.

- a) **Dolžnost uprave**, da pripravi in sestavi letno poročilo in ga v prvih treh mesecih po preteku poslovnega leta nemudoma predloži nadzornemu svetu. Če je potrebno letno poročilo popraviti, je treba letno poročilo predložiti skupaj z revizijskim poročilom. **Dolžnost nadzornega sveta:** Nadzorni svet mora preveriti sestavljeno letno poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička, ki ju je predložila uprava.
- b) Dolžnost nadzornega sveta: Vsak član nadzornega sveta oziroma revizijske komisije ima pravico pregledati in preveriti vse podlage za letno poročilo, ki mu jih je treba na njegovo zahtevo predložiti, če nadzorni svet ne odloči drugače. NS mora o ugotovitvah preveritve sestaviti **pisno poročilo** za skupščino. Pisno poročilo ima **obvezne sestavine** in sicer: v poročilu mora navesti, kako in v kakšnem obsegu je preverjal vodenje družbe med poslovnim letom. Če je letnemu poročilu priloženo tudi revizijsko poročilo, mora nadzorni svet v svojem poročilu zavzeti stališče do revizijskega poročila. Na koncu poročila mora nadzorni svet navesti, ali ima po končni preveritvi k letnemu poročilu kakšne **pripombe in ali letno poročilo potrjuje**. Če nadzorni svet potrdi letno poročilo, **je sprejeto**.
- c) Nadzorni svet mora v enem mesecu od predložitve sestavljenega letnega poročila **svoje poročilo izročiti upravi**. Če nadzorni svet tega ne stori, mora uprava nadzornemu svetu nemudoma postaviti dodaten rok, ki ne sme biti daljši od enega meseca. Če nadzorni svet tudi v dodatnem roku poročila ne izroči, se šteje, da nadzorni svet letnega poročila ni potrdil.

V letnem poročilu moajo gospodarske družbe, s katerih vrednostnimi papirji se trguje na organiziranem trgu, mora v poslovnem poročilu tudi objaviti ali spoštuje Kodeks o upravljanju in česar ne spoštuje.

Skupščina pa takrat ko odloča o delitvi dobička, odloča tudi o razrešnici uprave in nadzornega sveta.

19. Pravno razlikovanje med zakonskimi izrazi: nezaupnica, razrešnica, odpoklic.

NEZAUPNICA ne pomeni prenehanja mandata, ampak gre za sporočilo delničarjev (skupščine) nadzornemu svetu, da so nezadovoljni z delom člana uprave ali uprave, da imajo kritične pripombe na delo uprave in predlagajo, da NS preuči njihovo odločitev. Skupščina jo izglasuje, to je sporočilo NS, da nimajo zaupanja, ne pomeni prenehanje mandata. Nezaupanje upravi.

NEZAUPNICA:

izreče jo skupščina delničarjev, izreče jo lahko enem članu ali celotni upravi, mandat NE preneha (je samo svarilo delničarjev), saj skupščina ni pooblaščenca za prekinitve mandata, to pooblastilo ima samo nadzorni svet

RAZREŠNICA pomeni dobro novico in se podeljuje na letih skupščinah. Razrešnica je odobritev poslovanja v preteklem letu. Gre za odobritev dela uprave v preteklem obdobju, ki se objavi v letnem poročilu skupščine, vendar ne pomeni razbremenitve odškodninske odgovornosti, če kasneje ugotovijo, da kaj ni bilo v redu.

RAZREŠNICA:

- a. le-ta se da ob obravnavi predloga o letnem dobičku
- b. gre za odločitev njihovega dela v nadaljnjem obdobju
- c. ne pomeni prenehanje odškodninske odgovornosti
- d. odobri se enkrat letno na skupščini

ODPOKLIC pomeni odločitev NS za predčasno prenehanje mandata člana uprave. Dopusten je samo iz utemeljenih razlogov, z zakonsko določenimi pravnimi posledicami in tudi zakonsko naštetimi razlogi, ki se štejejo kot utemeljeni. Krivdni razlogi: hujša kršitev obveznosti, nesposobnost za vodenje poslov, izrek nezaupnice pri skupščini delničarjev iz očitno neutemeljenih razlogov. Nekrivdni razlogi: pomembnejše večje spremembe v lastninski strukturi delničarjev, reorganizaciji, programih ter drugi (ekonomski) razlogi.

20. Kodeks upravljanja javnih družb in priporočila EU, pravna narava in pravna učinkovitost.

Vodstvena funkcija **mora biti podvržena** neodvisni nadzorni funkciji. To priporočilo EU se nanaša tako na dvotirni in enotorni sistem. Pri enotirnem sistemu bi lahko mislili, da je to priporočilo odveč, saj imamo samo upravni odbor, ki ni nujno po GD-ju da se razdeli na izvršilne in neizvršilne.

- **EU priporočilo** pa tudi za enotirni sistem pravi, da je obvezno vodstveno funkcijo podvrsti nadzorstveni funkciji.
- Pravi tudi, da mora imeti v upravnem odboru zadostno število neizvršnih direktorjev. ZGD ureja samo izvršne direktorje, tiste, ki vodijo posle, neizvršne direktorje (nadzorstveno funkcijo) pa sploh ne ureja. To prepušča spoštovanju **kodeksa**. **Kodeks** pa se nanaša samo na javne delniške družbe. To so tiste družbe, ki so uvrščene na borzi.

Priporočilo EU0 tu mislimo na priporočilo, ki se ukvarja z neodvisnostjo članov upravnih odborov UO in NS.

- o Oba terjata, da naj bo večina članov neodvisnih, ne pove koliko. Neodvisnost; pogoj za izvajanje te funkcije je odsotnost nasprotja konflikta interesov. Kadar je nepristransko izvajanje nalog ogroženo.
- o Upravni odbor ali nadzorni svet naj vključuje zadostno število članov NS, ki nimajo vodstvene funkcije; tj. prosti vseh bistvenih navzkrižij interesov

Nasprotje interesov je kadar je nepristransko in objektivno izvajanje nalog oz. odločanje v okviru izvajanja funkcije posamezne osebe ogroženo zaradi vključevanja njenega osebnega ekonomskega interesa interesov družine, njenih čustev, politične in nacionalne ne-naklonjenosti ali kakršnihkoli drugih povezanih interesov z drugo fizično ali pravno osebo. Nasprotje interesov predstavlja zadržek za glasovanje in kdor ga izjavi, ga mora pojasniti. Primer: član NS sprejme nek sklep, ker ve, da bo imel od tega kasneje korist.

21. Neodvisnost članov NS in nadzornih članov UO; opredelitev in pomen.

Večina članov NS naj bo neodvisnih, saj bo le tako zagotovljena:

- neodvisnost NS (brez konflikta interesov)
- izvajanje učinkovitega nadzora na upravo

Neodvisnost je odsotnost vpliva na nepristransko, strokovno, objektivno, pošteno in celovito osebno presojo osebe pri izvajanju njenih nalog ali pri njenem odločanju v okviru funkcije, ki jo ta oseba opravlja. Šteje se, da je član nadzornega sveta odvisen, če je ekonomsko, osebno ali kako drugače tesneje povezan z družbo ali njenim poslovodstvom (upravo).

Obstoj ekonomske odvisnosti od družbe je dopusten le, če je izvoljen kot predstavnik zaposlenih v družbi, vendar pa naj bo v NS večina članov neodvisna.

Nasprotje interesov (oziroma odvisnost) lahko nastopi pri članu nadzornega sveta v primeru, če je:

- a) trenutno ali je bil v preteklih treh letih v pomembnejših poslovnih odnosih z družbo ali z njo povezano družbo kot pomembnejši dobavitelj blaga ali storitev (vključujoč svetovalne ali revizorske storitve);
- b) član širšega poslovodstva povezane družbe;
- c) sodeloval pri sestavljanju vsebine letnega poročila družbe ali bil v zadnjih treh letih partner ali uslužbenec sedanjega ali nekdanjega zunanjega revizorja v družbi ali povezani družbi;
- d) posameznik večji delničar družbe ali ekonomsko, osebno ali kako drugače tesneje povezan z večjim delničarjem ali njegovo upravo;
- e) prejemal v zadnjih treh letih oziroma prejema večje dodatne prejemke družbe ali povezane družbe razen plačila, ki ga dobi kot član nadzornega sveta;
- f) bil v nadzornem svetu več kot 12 let;
- g) je bližnji družinski član drugega člana nadzornega sveta ali člana uprave družbe.

22. Kaj je navzkrižje interesov člana organa vodenja ali nadzora in družbe in na katerih področjih se pojavlja?

Navzkrižje interesov nastopi kadar je nepristransko in objektivno izvajanje nalog oz. odločanje v okviru izvajanja funkcije posamezne osebe:

- o Ogroženo zaradi vključevanja njenega osebnega ekonomskega interesa, interesov družine, njenih čustev, politične ali nacionalne (ne)naklonjenosti ali kakršnikoli drugih povezanih interesov z drugo fizično ali pravno osebo.
- o Člani nadzornega sveta v DD naj ne bi bili zaposleni v družbi (razen predstavnikov delavcev), saj bi to pomenilo ekonomsko odvisnost.
- o Nasprotje interesov predstavlja zadržek za glasovanje in kdor ga izjavi, ga mora pojasniti.

Obstoj ekonomske odvisnosti je dopusten le: če je izvoljen kot predstavnik zaposlenih

Če je število predstavnikov zaposlenih v nadzornem svetu tolikšno, **da ne omogoča doseganja večine** neodvisnih članov, naj zaposleni imenujejo **zunanj** strokovnjake, ki v družbi niso zaposleni in od nje niso ekonomsko ali kako drugače odvisni

Navzkrižje interesov se **najpogosteje pojavlja** na področjih kot so:

- Pri imenovanju direktorjev – kadrovski postopki
- Pri prejemki direktorjev - plače
- Pri finančnem nadzoru poslovanja – pri reviziji

Komisije nadzornih organov (za imenovanje, za prejemke, revizijske komisije) naj bi nevtralizirale navzkrižje interesov na teh področjih. Kot nek odbor upravnega odbora. Komisije se oblikujejo predvsem na zgornjih treh področjih.

23. Kako mora ukrepati član organa, ko pride do navzkrižja interesov?

Član organa je dolžen organu sporočiti da obstaja dejstvo, ki bi lahko **povzročilo kolizijo interesov**; organ pa odloči, ali navzkrižje interesov res obstaja ali ne in ali ta oseba lahko nadaljuje s svojo funkcijo in mora samo redno poročati o situaciji, torej ali to kolizijo interesov izrablja ali ne izrablja. Če je konflikt interesov trajen, se osebi

predlaga odstop. Npr. če posameznik ugotovi, da je v navzkrižju interesov, mora to javiti NS, NS odloča ali ta posameznik ne bo imel glasu pri odločitvi, ki se na to nanaša- nima pravice glasovanja. Odloča se tudi ali je konflikt interesa trajen. Ali ga izločiti ali mu preneha mandat – odstop ali mu priporočijo prenehanje mandata??

Priporočen postopek po Kodeksu:

- posamezni član nadzornega sveta pojasni nasprotje interesov in se vzdrži glasovanja;
- v utemeljenih primerih lahko pred glasovanjem predsednik nadzornega sveta zahteva od članov nadzornega sveta, naj izjavijo, ali imajo glede zadeve, ki je predmet glasovanja, nasprotje interesov;
- dejstvo, da se je posamezni član nadzornega sveta vzdržal glasovanja iz razloga nasprotja interesov, ter morebitna pojasnila ali izjave članov nadzornega sveta v zvezi s tem, naj se zapišejo v zapisnik seje nadzornega sveta.
- Obstoj bistvenega nasprotja interesov ali obstoj očitnega nasprotja interesov, ki ni zgolj začasne narave, naj bo v razmerju do posameznega člana nadzornega sveta **razlog za prenehanje njegovega mandata.**

Člani uprav, nadzornih svetov in upravnih odborov ne smejo postaviti svojih lastnih interesov pred interese družbe ali izkoriščati poslovnih priložnosti družbe za svoj račun. Natančnejše kriterije konflikta interesov lahko družba določi v statutu ali v posebnem kodeksu upravljanja družbe.

Kodeks upravljanja javnih delniških družb pravi, da naj **član uprave** nemudoma razkrije obstoj potencialnega konflikta interesov nadzornemu svetu ter o tem obvesti druge člane uprave. V času opravljanja svoje funkcije mora član uprave spoštovati prepoved konkurence, in pri svojem delu ne sme zahtevati ali sprejemati od tretjih oseb plačil ali drugih koristi zase ali za katero koli tretjo osebo niti zagotavljati tretjim osebam nezakonitih ugodnosti. Člani uprave družbe naj ne bodo hkrati člani nadzornih svetov v več kot petih (5) z družbo nepovezanih delniških družbah. Članstvo v nadzornih svetih takih družb naj član uprave sprejme šele po predhodnem soglasju nadzornega sveta družbe, v kateri opravlja funkcijo člana uprave.

Interesni konflikt članov NS: Ne smejo opravljati vodilnih ali vodstvenih funkcij ali svetovalnih nalog za konkurenčne družbe niti naj niso večji delničarji ali družbeniki takih družb. Člani NS morajo varovati poslovne skrivnosti družbe in ne smejo izkoriščati poslovnih priložnosti družbe za svoj račun. Obveščati morajo nadzorni svet o kakršnem koli konfliktu interesov, ki nastopi ali bi lahko nastopil pri izvrševanju ali v zvezi z izvrševanjem njegove funkcije. Poleg tega naj obvešča nadzorni svet o svojem morebitnem članstvu v nadzornih svetih drugih družb. V svojem poročilu naj nadzorni svet obvesti skupščino o obstoju konflikta interesov ter o ukrepih, ki jih je v zvezi s tem sprejel. Obstoj bistvenega konflikta interesov ali obstoj konflikta interesov, ki ni zgolj začasne narave, naj bo razlog za prenehanje mandata člana NS.

Kodeks so poslovno etična priporočila, ki nimajo obvezujoče narave, ampak se zakon nanje le sklicuje in določa nekatere pravne posledice. (ZGD-1). Kodeks sicer ni obvezen, vendar pa je pravna posledica neupoštevanja tega kodeksa ta, da mora družba javno objaviti, katere določbe kodeksa ni upoštevala. Če tega ne razkrije, to pomeni kršitev določb ZGD, to je določbe, ki se nanaša na obvezna razkritja letnega poročila družbe.

24. Merila neodvisnosti na podlagi priporočil EU.

Glede na različne pravne sisteme v državah članica, Priporočilo ne navaja deleža neodvisnih direktorjev v upravnem odboru ali nadzornem svetu.

Večina članov nadzornega sveta naj bo neodvisnih; le tako bo zagotovljena neodvisnost nadzornega sveta (brez konflikta interesov) in omogočeno izvajanje učinkovitega nadzora nad upravo.

Merila neodvisnosti, ki jih pa morejo države članice šele sprejeti na podlagi izhodišč. Po priporočilih EU član nadzornega sveta ali neizvršni (direktorji) član upravnega odbora:

1. ne smejo biti člani uprave družbe ali izvršni direktorji ali povezane družbe (tudi v zadnjih petih letih)
2. ne smejo biti zaposleni v družbi ali povezani družbi (tudi v zadnjih treh letih), razen v primeru, če je bil v okviru sistema delavskega predstavnštva;
3. ne sme prejemati nobenih večjih dodatnih prejemkov iz družbe ali povezane družbe, razen plačila, ki ga dobi kot neizvršni direktor ali član nadzornega sveta, kot npr: udeležba pri delniških opcijah ali drugih plačnih shemah, povezanih z uspešnostjo (npr. avtorski honorarji,..)
4. ne sme biti udeležen pri delnicah ali raznih plačnih shemah povezanih z uspešnostjo,
5. Neizvršni direktorji in člani nadzornega sveta ne bi smeli na noben način biti ali zastopati večinskih delničarjev.

6. Neizvršni direktorji ali člani nadzornega sveta ne bi smeli imeti pomembnih poslovnih stikov z družbo ali povezano družbo neposredno ali kot partnerji, delničarji, direktorji ali vodilni delavci organa, ki ima tak odnos, kar vključuje:
  - Ne smejo imeti položaj pomembnega dobavitelja blaga ali storitev (vključno s finančnimi, pravnimi, svetovalnimi ali posvetovalnimi storitvami), ali
  - Ne smejo imeti položaj pomembne stranke in položaj organizacij, ki prejemajo večje prispevke od družbe ali od njene skupine;
7. Neizvršni direktorji ali člani nadzornega sveta ne bi smeli biti (tudi v zadnjih treh letih):
  - partnerji ali uslužbenci sedanjega ali nekdanjega zunanjega revizorja v družbi ali povezani družbi
  - bližnji družinski član izvršnega direktorja ali članov uprave ali drugih navedenih oseb

25. Zakonski izključitveni razlogi za člane organov nadzora (kdo ne more biti član nadzornega sveta?)

Član organa vodenja ali nadzora je lahko **vsaka poslovno sposobna fizična oseba**, razen oseba, ki:

5. je že član drugega organa te družbe
6. je bila pravnomočno obsojena zaradi zakonsko določenega kaznivega dejanja (pet let od pravnomočnosti sodbe in dve leti po prestani kazni zapora);
7. ji je bil izrečen varnostni ukrep prepovedi opravljanja poklica, in sicer dokler traja prepoved, ali
8. je bila kot član organa vodenja ali nadzora družbe, nad katerim je bil začet stečajni postopek, pravnomočno **obsojena na plačilo odškodnine upnikom** po zakonu, ki ureja finančno poslovanje podjetij, o odškodninski odgovornosti (dve leti po pravnomočnosti) še 2 leti po pravnomočnosti sodbe

Posebni pogoji za člane nadzornega sveta: član NS ne more biti:

- član NS ali UO v najmanj treh družbah
- oseba, ki ne izpolnjuje pogojev, ki jih določa statut.
- Prokurist ali poslovni pooblaščenec te-iste družbe
- Član uprave ali član upravnega odbora od družbe odvisne družbe
- Član uprave druge KD, v kateri je NS član uprave te družbe

26. Pojasni bistvo ENOTIRNEGA SISTEMA UPRAVLJANJA.

Enotirni sistem upravljanja je sistem upravljanja delniške družbe z enim samim organom. To je **upravni odbor**, ki nadomesti upravo in nadzorni svet; hkrati **vodi družbo in jo tudi nadzira**, kar je lahko slabost tega sistema. (hkrati vodi in nadzira tiste, ki vodijo posle). Tako so vodstvene in nadzorstvene funkcije v pristojnosti upravnega odbora. Pristojnosti so v zakonu (ZGD) urejene zgolj okvirno in je dana velika svoboda, da pristojnosti uredijo drugače. D.D. morajo posebno pozornost nameniti statutarni ureditvi enotirnega sistema upravljanja.

UO lahko skliče skupščino: kadar je to v korist družbe, o sklicu odloča z navadno večino. UO mora pripraviti ukrepe iz pristojnosti skupščine, pripraviti pogodbe in druge akte, za veljavnost katerih je potrebno soglasje skupščine in izvršiti na skupščini sprejete sklepe

UO zastopa in predstavlja družbo: člani UO zastopajo družbo skupno, če statut ne določa drugače. Člani UO pa lahko v skladu s statutom dajo pooblastilo enemu članu, da on podpisuje v imenu vseh. Za zastopanje so lahko pooblaščen: člani UO posamično, skupaj vsaj 2 člana UO ali član UO skupaj s prokuristom.

SESTAVA in PRISTOJNOSTI:

- o **Upravni odbor** vodi družbo in nadzoruje izvajanje njenih poslov, sestavljajo ga najmanj 3 člani, če zakon ne določa drugače,
- o Del članov **imenujejo zaposleni**, 1 člana na vsake 3 člane UO;
- o če iz katerega koli razloga en ali več članov UO manjka, ga v nujnih primerih na predlog zainteresiranih oseb imenuje sodišče;
- o **Statut lahko določi**, da največ 1/3 članov UO imenujejo imetniki delnic, za prenos katerih je potrebno dovoljenje družbe (vinkulacijski delničarji)

- o Člani so imenovani **za dobo največ 6 let** (natančno to obdobje določa statut) z možnostjo ponovnega imenovanja;
- o Če ima UO več članov, se mora eden imenovati za predsednika; predsednik UO ne more biti ID te družbe;

Upravni odbor lahko imenuje enega ali več **izvršnih direktorjev**. Člani upravnega odbora so lahko imenovani za izvršne direktorje. **Predsednik upravnega odbora ne more biti izvršni direktor te družbe.** Zakonski okvir upravnemu odboru omogočajo relativno visoko stopnjo avtonomije pri njihovi odločitvi o tem, kako bo izvršne direktorje imenoval, za koliko časa in s kakšnimi pooblastili. **Vloga neizvršnih članov je pretežno nadzorna in deloma svetovalna, izvršni člani pa neposredno sodelujejo v upravljanju in vodenju poslov družbe. Neizvršni člani upravnega odbora nadzira izvršne člane.**

Naloge izvršnih direktorjev določa upravni odbor. Na izvršne direktorje lahko prenese zlasti tekoče naloge, ne more pa prenesti pomembnejših in strateških odločitev. Upravni odbor lahko na izvršne direktorje **prenese naslednje naloge:**

- o vodenje tekočih poslov,
  - o prijave vpisov in predložitve listin registru,
  - o skrb za vodenje poslovnih knjig in
  - o sestavo letnega poročila, h kateremu priložijo, če ga je treba revidirati, revizorjevo poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička za skupščino, ter ga nemudoma predložijo upravnemu odboru
- Če UO izmed svojih članov ali izven imenuje **enega ali več izvršnih direktorjev**, potem le-ti zastopajo in predstavljajo družbo, če statut ali poslovnik UO ne določa drugače, če jih je več, vodijo posle skupno. V tem primeru so samo oni (in ne ostali člani UO) tisti, ki zastopajo družbo; dobijo funkcijo odločanja, nimajo pa več nadzorne funkcije. Ostali člani UO so potem samo nadzorniki oz. **neizvršni direktorji**, ne opravljajo pa izvršnih nalog. Izvršni direktorji se podpisujejo tako, da firmi družbe dodajo svoj podpis s pripombo »izvršni direktor«.
- o ZGD ni predpisal obveznega imenovanja izvršnih direktorjev, ampak je **imenovanje izvršnih direktorjev** predvidel **kot možnost, kot dolžnost pa zgolj v javnih delniških družbah**, kjer mora upravni odbor izmed svojih članov imenovati vsaj enega izvršnega direktorja, pri čemer je lahko za izvršne direktorje imenovana največ polovica članov upravnega odbora. Javne delniške družbe pa morajo imeti najmanj 1 izvršnega direktorja in ne več kot ½ vseh članov UO.
  - o Če je v UO imenovan **predstavnik delavcev**, ga UO imenuje za ID (izvršni direktor) za kadrovska in socialna vprašanja;

Izvršni direktorji, ki niso imenovani izmed članov upravnega odbora, zakonsko nimajo opredeljenih pristojnosti za zastopanje, ampak jim obsega njihovih pravic za zastopanje določi upravni odbor. Upravni odbor bo tako ob imenovanju ID, ki niso člani UO, moral določiti njihov obseg pristojnosti za zastopanje in navedene pristojnosti tudi predlagati za vpis v sodni register.

- o **UO lahko in tudi mora** sklicati skupščino:
  - kadar je to v korist družbe;
  - ko zakon ali statut to izrecno določa (npr. za obravnavo o porabi dobička).

O sklicu skupščine UO odloča z navadno večino.

UO je dolžan pripraviti pogodbe idr. akte, za veljavnost katerih je potrebno soglasje skupščine.

Na zahtevo skupščine mora pripraviti ukrepe iz pristojnosti skupščine.

UO izvršuje oz. uresničuje sklepe, ki jih sprejme skupščina.

- UO sestavi, preveri in potrdi letno poročilo;
- UO zastopa in predstavlja družbo; zastopstvo je kolektivno, razen če statut določa drugače (v tem primeru so za zastopanje lahko pooblašteni ali člani UO posamično ali skupaj vsaj 2 člana UO ali član UO skupaj s prokuristom).

ODPOKLIC:

- Tako kot o imenovanju, tudi o odpoklicu članov UO pred potekom mandatne dobe odloča skupščina; za odpoklic je zahtevana višja statutarna večina, to je najmanj tričetrtinska ali višja statutarna večina. ;
- Člana UO, ki so ga imenovali upravičeni delničarji, lahko delničarji kadarkoli odpokličejo
- člana UO lahko odpokliče tudi sodišče na predlog UO ali delničarjev, katerih delnice predstavljajo vsaj 10 % osnovnega kapitala, če gre za utemeljene razloge.

- Upravni odbor lahko kadarkoli **odpokliče izvršnega direktorja**. Za zahtevke izvršnih direktorjev iz pogodbe o opravljanju funkcije se uporabljajo pravila, s katerimi so urejena obligacijska razmerja.

27. Dolžnosti UO glede letnega poročila.

UO sestavi, preveri in potrdi letno poročilo.

1. UO mora preveriti sestavljeno letno poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička.
2. Vsak član UO in revizijske komisije ima pravico pregledati in preveriti vse podlage za letno poročilo
3. UO mora o ugotovitvah preveritve sestaviti pisno poročilo za skupščino in navesti:
  - o kako in v kakšnem obsegu je preverjal vodenje družbe;
  - o zavzeti mora tudi stališče do revizorjevega poročila
4. če upravni odbor potrdi letno poročilo, je sprejeto;
5. ne glede na navedeno ureditev pa statut lahko določi, da letno poročilo sprejme skupščina. (drugače kot pri dvotirnem upravljanju)

28. Zastopanje v enotirnem sistemu. Kaj je zastopanje? Zastopanje pri kolektivnih organih. Zastopanje, če družba ima izvršne direktorje, ali če jih nima. !!!!

ZASTOPANJE je nastopanje in izjavljanje volje v imenu in za račun zastopanca (pravne osebe, družbe) tako, da nastanejo pravni učinki (sklenitev pogodbe, vložitev tožbe, ponudbe...). Oseba, ki kogarkoli zastopa se imenuje zastopnik.

Družbo zastopajo osebe, ki so določene z zakonom ali aktom o ustanovitvi družbe na podlagi zakona (zakoniti zastopnik). Zakoniti zastopnik ima neomejeno pooblastilo brez vseh omejitev in opravlja vsa pravna dejanja, ki spadajo v pravno sposobnost družbe. Statutarna ali druga omejitev nima pravnega učinka proti tretjim osebam.

V vseh enotirnih sistemih ima družba le en organ, ki je pristojen hkrati za vodenje in nadzor, in sicer **upravni odbor**. V funkciji upravnega odbora sta **združeni funkciji uprave in nadzornega sveta** iz dvotirnega sistema **Upravni odbor** je veččlanski organ, pomeni, da zastopajo vsi kolektivno – skupno. Kar pomeni, da se morajo vsi podpisati, kar je zelo nepraktično, zato tudi zakon pravi da zastopajo drugače, razen če statut ne določa drugače. Statut lahko določa, da je pooblaščen samo eden ali dva skupaj,.. Statut družbe ali UO s sklepom lahko določa drugače.

Zastopanje v enotirnem sistemu je odvisno od tega, ali družba **ima ali nima izvršne direktorje**. Družba lahko ima ali pa nima izvršne direktorje. Če družba nima izvršnih direktorjev, družbo tedaj zastopa upravni odbor (natančneje predsednik upravnega odbora). V kolikor pa upravni odbor imenuje izvršnega direktorja pa ta zastopa družbo. Če družba ima izvršne direktorje, ki so imenovani izmed članov upravnega odbora, samo izvršni direktorji zastopajo družbo. Ostali člani UO pa so neizvršni direktorji in imajo nadzorno funkcijo. Tudi predsednik upravnega odbora ima samo nadzorno funkcijo Izvršni direktorji pa so lahko tudi tisti, ki niso imenovani izmed članov upravnega odbora. Za te izvršne direktorje mora upravni odbor določiti njihov obseg pristojnosti za zastopanje in pristojnosti tudi predlagati za vpis v sodni register. Upravni odbori zastopajo družbo samo v primeru, da družba nima izvršnih direktorjev.

Delavski član UO ne more biti izvršni direktor.

V javnih delniških družbah (tiste ki so na borzi) je imenovanje vsaj enega izvršnega direktorja obvezno, ne smejo pa jih imeti več kot polovico.

29. Sestava in mandat članov UO (Vinkulacijski delničarji).

- o Del članov **imenujejo zaposleni**, 1 člana na vsake 3 člane UO;
- o če iz katerega koli razloga en ali več članov UO manjka, ga v nujnih primerih na predlog zainteresiranih oseb imenuje sodišče;
- o **Statut lahko določi**, da največ 1/3 članov UO imenujejo imetniki delnic, za prenos katerih je potrebno dovoljenje družbe (vinkulacijski delničarji)

V enotirnem sistemu so **vodstvene in nadzorstvene funkcije** v pristojnosti **UPRAVNEGA ODBORA**.

- Člane upravnega odbora imenuje **skupščina**; voljeni z navadno večino glasov
- Upravni odbor sestavljajo **najmanj 3 člani** (če zakon ne določa drugače). Uprava vodi družbo in nadzoruje izvajanje njenih poslov;
- Del članov v upravni odbor **imenujejo zaposleni** (1 člana na vsake 3 člane upravnega odbora); = delavska participacija. Delavci imajo tudi pravico da imenujejo izvršnega direktorja (v družbi nad 500 zaposlenih), ki je odgovoren za kadrovska vprašanja in socialna vprašanja= delavski izvršni direktor
- Člani so imenovani za **dobro največ 6 let** (natančno to obdobje določa statut) z možnostjo ponovnega imenovanja;
- Če ima upravni odbor **več članov**, se mora eden imenovati za predsednika; **predsednik upravnega odbora** ne more biti izvršni direktor te družbe;
- Če upravni odbor izmed svojih članov ali izven imenuje enega ali več **izvršnih direktorjev**, potem le-ti zastopajo in predstavljajo družbo, če statut ne določa drugače; če jih je več, vodijo posle skupno;
- Upravni odbor mora vsako imenovanje in obseg upravičenja za zastopanje izvršnega direktorja ter spremembo teh podatkov prijaviti za vpis v register;

VINKULACIJSKI DELNIČARJI

Statut lahko določi , največ eno tretjino članov UO, ki zastopajo interese delničarjev imenujejo imetniki delnic, za prenos katerih je potrebno dovoljenje družbe. Imenujemo jih vinkulacijski delničarji. Vinkulacijski delničarji so posebna kategorija delničarjev, katerih delnice so omejeno prenosljive. To pomeni da ima družba-uprava pravico, dati soglasje na to ali lahko delnico prodamo ali ne. Delnica se ne sme prodati, če nimamo soglasja uprave. Vinkulacijske delničarje v UO lahko odpokličejo delničarji sami.

30. Izključitveni razlogi za člane UO. (tudi uprava)

Kršitev zakonsko, statutarno in pogodbeno določenih obveznosti lahko povzroči sankcijo – ODPOKLIC.

Skupščina lahko odpokliče člane UO, ki jih je izvolila pred potekom mandatne dobe. Za sklep pa je potrebna najmanj $\frac{3}{4}$ ali višja statutarna večina.

Sodišče odpokliče člane UO na predlog UO ali delničarjev, katerih delnice so vsaj 10 % osnovnega kapitala, če gre za utemeljene razloge.

Izključitveni razlogi za člane upravnega odbora so lahko naslednji:

Po ZGD-1 je dopusten odpoklic uprave le iz utemeljenega razloga (neutemeljeni razlogi niso dopustni)

Skupščina odpokliče posameznega člana UO:

a) Iz krivdnih razlogov:

1. Če huje krši obveznosti (kršitve iz pravil, statuta,...)
2. Če ni sposoben voditi poslov – nesposobnost
  - fizična nesposobnost: npr. smrt
  - intelektualna
3. Če skupščina izreče nezaupnico. Izrek nezaupnice ne pomeni razrešitve, ampak pomeni sporočilo nadzornemu svetu, da skupščina ni zadovoljna.

b) Iz nekrivdnih razlogov:

4. Drugi ekonomski in poslovni razlogi (spremembe v lastniški strukturi delničarjev, reorganizacija ipd.)

Člane UO lahko Sodišče odpokliče člana upravnega odbora na predlog nadzornega sveta ali delničarjev, katerih delnice predstavljajo najmanj 10 % kapitala, če gre za utemeljene razloge- povzročanje škode, oviranje dela...

31. Komisije UO in naloge revizijske komisije

Komisije so imenovane po ZGD-ju. Na komisije ni mogoče prenesti pristojnosti UO. Po priporočilih EU, komisije oblikujejo le priporočila, ki pomagajo članom UO pri odločitvah. Komisije pa mora biti sestavljena iz pretežno neodvisnih neizvršnih direktorjev.

UO mora oblikovati revizijsko komisijo v družbi, katere vrednostni papirji kotirajo na borzi, v družbi v kateri delavci v skladu z ZSDU uveljavljajo pravico do sodelovanja v organih, javne DD, v družbi, ki se preoblikuje iz enotrinega v dvotirni način upravljanja.

UO lahko imenuje eno ali več komisij, te komisije so:

- revizijska komisija,
- komisija za imenovanje in
- komisija za prejemke.

Pri večini gospodarskih družb, kjer je delavska participacija, je obvezna **revizijska komisija**.

Vsaj en član revizijske komisije mora biti imenovan med neodvisnimi strokovnjaki iz področja financ ali računovodstva. Preostali člani so imenovani izmed članov UO, ki niso izvršni direktorji.

Naloge revizijske komisije so:

- Nadzor nad sistemom obvladovanja tveganj, notranje revizije in sistemom notranjih kontrol
- Ocenjevanje sestave letnega poročila in oblikovanje predloga za upravni odbor
- Sodelovanje pri določitvi pomembnejših področij revidiranja, pri izbiri neodvisnega zunanjšega revizorja ter pri pripravi pogodbe z zunanjim revizorjem
- Spremljanje neodvisnosti, nepristranskosti in učinkovitosti zunanjih revizorjev
- Nadziranje narave in obsega ne-revizijskih storitev
- In druge naloge določene s statutom ali sklepom upravnega odbora.

32. Izvolitev in odpoklic članov UO.

Volitve članov UO

- Člane UO, ki zastopajo interese delničarjev voli skupščina (z navadno večino – 50 %).
- UO mora dati sodišču predlog za imenovanje člana UO takoj, ko ugotovi, da število članov ni zadostno za sklepčnost.
- Člane lahko volijo vinkulacijski delničarji in del članov predstavniki zaposlenih.

Odpoklic članov UO

- Če gre za utemeljene razloge lahko sodišče odpokliče člane UO na predlog UO ali delničarjev, katerih delnice so vsaj 10% osnovnega kapitala.
- Pred potekom mandatne dobe lahko skupščina odpokliče člane UO, ki jih je sama izvolila. Za sklep o odpoklicu je potrebna najmanj tričetrtinska ali višja statutarna večina.
- Sodišče lahko odpokliče člana UO na predlog UO ali delničarjev, katerih delnico so vsaj 10% osnovnega kapitala, če gre za utemeljene razloge.

33. Delavska participacija v dvo in v enotirnem načinu upravljanja

ENOTIRNI:

- a) Delavski predstavnik v UO na vsake 3 člane po 1 predstavnik
- b) V družbah nad 500 zaposlenih (lahko se dogovori tudi drugače) delavci predlagajo izmen članov UO izvršnega direktorja za kadrovska in socialna vprašanja.
- c) V komisijah UO morajo imeti revizijsko komisijo, kjer se delavcem jamči 1 predstavnik

DVOTIRNI:

- a) Delavci izvolijo v nadzorni svet od $\frac{1}{3}$ do največ $\frac{1}{2}$ predstavnikov nadzornega sveta
- b) V družbah nad 500 zaposlenih lahko delavci (ni pa obvezno) predlagajo delavskega direktorja – člana uprave
- c) V komisijah UO morajo imeti revizijsko komisijo, kjer se delavcem jamči 1 predstavnik

To ureja ZSDU – Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju → **78. člen opredeljuje:**

Sodelovanje delavcev pri upravljanju v organih družbe se uresničuje preko predstavnikov delavcev v organih vodenja in nadzora družbe, in sicer:

1. **v dvotirnem sistemu** upravljanja preko predstavnikov delavcev v nadzornem svetu družbe ali nadzornem odboru zadruga (v nadaljnjem besedilu: nadzorni svet), lahko pa tudi preko predstavnika delavcev v upravi družbe ali v upravnem odboru zadruga (v nadaljnjem besedilu: delavski direktor);
2. **v enotirnem sistemu** upravljanja preko predstavnikov delavcev v upravnem odboru in v komisijah upravnega odbora, lahko pa tudi preko predstavnika delavcev med izvršnimi direktorji družbe ali zadruga.

34. Pomen strukturiranja upravnega odbora na neizvršne in izvršne direktorje.

Zakon definira samo IZVRŠNE direktorje v UO (vodenje podjetja, zastopa in predstavlja družbo) neizvršnih pa ne. Neizvršni člani UO ne opravljajo izvršnih nalog, temveč le funkcijo nadzora nad vodenje poslov, Pri svojem delu naj ne bo vezan na mnenja ali navodila tistih, ki so ga izvolili predlagali. Oz. imenovali, temveč naj za opravljanje svoje funkcije prevzema popolno osebno odgovornost. Opravljajo naloge UO. V njihovih rokah je tako še sestava, preveritev in tudi potrditev letnega **poročila**.

Zastopanje v enotirnem sistemu je odvisno od tega, ali družba ima ali nima izvršne direktorje. Družba lahko ima ali pa nima izvršne direktorje.

- o Če družba nima izvršnih direktorjev, družbo tedaj zastopa in vodi upravni odbor (natančneje predsednik upravnega odbora).
- o V kolikor pa upravni odbor imenuje izvršnega direktorja pa ta zastopa družbo. Če družba ima izvršne direktorje, ki so imenovani izmed članov upravnega odbora, samo izvršni direktorji zastopajo in vodijo družbo.
- o Člani upravnega odbora ki niso izvršni direktorji so neizvršni člani upravnega odbora, ki opravljajo nadzorno funkcijo. V tem primeru ima predsednik upravnega odbora samo nadzorno funkcijo Izvršni direktorji pa so lahko tudi tisti, ki niso imenovani izmed članov upravnega odbora. Za te izvršne direktorje mora upravni odbor določiti njihov obseg pristojnosti za zastopanje in pristojnosti tudi predlagati za vpis v sodni register.
- o Upravni odbori zastopajo družbo samo v primeru, da družba nima izvršnih direktorjev.

Predsednik UO ne more biti izvršni direktor.

35. Pristojnosti izvršnih direktorjev.

Upravni odbor lahko na izvršne direktorje prenese te naloge:

- o vodenje tekočih poslov;
- o prijave vpisov in predložitve listin registru;
- o skrb za vodenje poslovnih knjig, in
- o sestavo letnega poročila, h kateremu priložijo, če ga je treba revidirati, revizorjevo poročilo in
- o poročilo in predlog za uporabo bilančnega dobička za skupščino, ter ga nemudoma predložijo upravnemu odboru.

36. Položaj izvršnih direktorjev v razmerju do upravnega odbora; primerjava z razmerjem uprave do nadzornega sveta.

IZV. DIREKTOR v položaju z UO

UO zastopa družbo, če ni izvršnih direktorjev. V primeru izv. direktorjev ti zastopajo družbo. V tem primeru UO prenese naloge na izv. direktorje. Ti lahko naloge prenesejo nazaj na UO. Izvršni direktorji, so nekako v UO podrejeni. Dolžni so upoštevati navodila in omejitve, ki jih postavlja UO, statut in skupščina.

V primeru več izvršnih direktorjev, ti vodijo družbo skupno. Ker pa je to nerodna zadeva, lahko v statutu določijo drugače, da se ne podpisujejo vsi, ampak določijo, da eden ali dva zastopata družbo.

UO lahko kadarkoli (seveda iz utemeljenih razlogov) odpokliče izvršnega direktorja.

Izvršni direktorji so dolžni poročati UO (enako kot poročila uprave NS), statut ali poslovnik lahko določa drugače.

UPRAVA v položaju z NS

Uprava vodi posle družbe samostojno, na lastno odgovornost. Odgovornost se ne prenaša na NS. Uprava ne more dati pristojnosti za odločanje NS. Izvršni direktor pa lahko in ima pravico, da uprava odloči. Več članska uprava odloča soglasno, če ni z statutom drugače opredeljeno. Poročati morajo NS o načrtovani politika poslovanja, o donosnosti, prometu in finančnem stanju podjetja, sestaviti letno poročilo.

37. Primernost delovnopravnega statusa direktorja, glede na funkcionalne značilnosti njegovega dela.

Direktor je oseba POSLOVODSTVA. Vodi posle (sprejema odločitve), je zakoniti zastopnik, ki zastopa družbo (nastopi pravni učinek). Nastopa v imenu družbe, kar povzroči pravne učinke v razmerju s tretjim... V trenutku, ko se neka oseba zaposli pridobi pravice, kot zaposlena oseba, predvsem zaradi 'podrejenega'/šibkejšega' položaja nasproti delodajalcu. Direktor ni, kot delavec, ki dela po navodilih, torej ne opravlja odvisnega dela, ni v podrejenem položaju..., zato je primernost delovno pravnog statusa diskutabilna. V tujini ni običajno, da je direktor v delovnem razmerju, pri nas po večini je.

Direktorjevo delo je (po ZGD) **samostojno in na lastno odgovornost** direktorja, za razliko od nesamostojnega in odvisnega položaja, ki je značilen za delavca, ki opravlja tako delo v delovnem razmerju.

Odgovornost direktorja je **osebna in neposredna** in sicer za vodenje poslov na način, ki ustreza skrbnosti dobrega in vestnega gospodarstvenika, s širšo postavljeno odgovornostjo za posle v družbi, za razliko od odgovornosti za omejeno število delovnih operacij, ki velja za delavca v delovnem razmerju.

Direktorske pristojnosti in dolžnosti tudi **ne moremo šteti kot odvisno** delo v funkcionalnem smislu, torej kot delo se opravlja z obvladovanjem ljudi oz. z njihovo funkcionalno podrejenostjo.

Za direktorje tudi **ne velja, da je ekonomsko šibkejša** in od gospodarske družbe odvisna pogodbeni stranka.

Direktor tudi **ni v tolikšni meri socialno ogrožena stranka** v razmerju do ekonomsko močne gospodarske družbe, da bi bil to argument za zavarovanje njegovih socialnih in ekonomskih pravic, kar je vsekakor značilno za sodobno delovno razmerje.

Zaradi vsega zgoraj naštetega menim, da delovno razmerje po ZDR za direktorja ni potrebno, ker v trenutku imenovanja dobi NEOMEJENO POOBLASTILO IN TUDI OSEBNE ODGOVORNOSTI (niti statut, niti drugi akt ne more omejevati njegovih pooblastil ali odgovornosti). Direktor pridobi korporacijski položaj z imenovanjem, izgubi ga z odpoklicem. Poleg imenovanja je pravno potrebna tudi izjava volje oz. soglasje k imenovanju na to funkcijo. ZDR izrecno dopušča sklenitev pogodbe o zaposlitvi s poslovodno osebo(ni obvezno je pa dopustno). ZDR dopušča, da stranki drugače uredita pravice, obveznosti in odgovornosti.

38. Kako zakon ureja delovna razmerja za poslovodne osebe (veljavnost ZDR za poslovodne osebe)?

Če direktor (poslovodna oseba) sklene pogodbo o zaposlitvi, potem lahko direktor in delodajalec v pogodbi o zaposlitvi drugače uredita pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja za:

1. **Delovni čas.** ZDR (52.člen) zakon dopušča odstopne glede omejitve delovnega časa, saj gre pri direktorju za poseben položaj, za katerega je značilno, da mu ni mogoče delovnega časa odrediti v naprej, oziroma si ga lahko razporeja sam. Vežanost na časovno omejen mandat
2. **Zagotavljanje odmorov in počitkov:** delodajalec ni dolžan upoštevati ZDR glede omejitve delovnega časa, nočnega dela, odmora, dnevnega in tedenskega počitka v primerih zaposlitve s poslovodnimi osebami.

Gre za poseben položaj direktorja, za katerega je značilno, da mu delovnega časa ni mogoče vnaprej razporediti oz.si ga razporeja sam, zato pri direktorju tudi ni potrebno upoštevati zakonskih določb, ki so predvsem namenjene varstvu delavčevega položaja.

3. Plačilo za delo (direktor si ga izpogaja sam.. individualna pogodba)
4. Disciplinska odgovornost (je v bistvu nezdržljiva z statusno pravnim položajem direktorja oziroma poslovodne osebe, zato zakon dopušča, da stranki v pogodbi odstopita od zakonskih določb glede disciplinske odgovornosti....)
5. Prenehanje pogodbe o zaposlitvi (stvar individualnih pogajanj)

Pogodba s poslovodno osebo oziroma direktorjem odstopa od pravil kolektivne pogodbe, je individualizirana, zato ji rečemo tudi individualna pogodba. ZDR izrecno dopušča sklenitev pogodbe o zaposlitvi s poslovodno osebo, ni obvezno je pa dopustno. Pogodbo o zaposlitvi s poslovodnimi osebami štejemo med atipične pogodbe o zaposlitvi. Zakon ne prepoveduje sklenitve pogodbe za nedoločen čas, a je sam položaj direktorja vezan na mandat, zato je običajnejša pogodba za določen čas. V pogodbi o zaposlitvi stranki lahko drugače uredita pravice, obveznosti in odgovornosti iz delovnega razmerja v zvezi s:

Pogoji in omejitvami delovnega razmerja za določen čas (po 52. Členu ZDR, predvsem zaradi časovne vezanosti na položaj, ne velja prepoved iz ZDR, da se ne sme skleniti več zaporednih pogodb za določen čas)

Še vprašanja dr. Mužine:

39. Razlika med javnim podjetjem in gospodarsko družbo.

Zakon o gospodarskih javnih službah določa, da se gospodarska javna služba izvaja v javnem podjetju. V praksi gospodarskih javnih služb je javno podjetje najpogostejša oblika njihovega izvajanja.

Gospodarske družbe so lahko: *osebne družbe*: družba z neomejeno odgovornostjo, komanditna družba, tiha družba; ali *kapitalske družbe*: družba z omejeno odgovornostjo, delniška družba in komanditna delniška družba. Pobuda za ustanovitev gospodarske družbe je svobodna, opredelijo se fizične ali pravne osebe kot gospodarski subjekt, ki je nosilec pravic in obveznosti in ima pravno sposobnost.

Javno podjetje se kot statusna oblika ustanovi v eni izmed pravno organizacijskih oblik gospodarskih družb.

V praksi sta to lahko: *družba z omejeno odgovornostjo in delniška družba*. Javno podjetje ustanovi država oz. lokalna skupnost, od l. 2007 dalje samo osebe javnega prava. V javnem podjetju so javnopravne pristojnosti, ki izhajajo iz ustanoviteljevih pravic, in klasična kapitalska upravičenja, ki izhajajo iz tega, da se javno podjetje ustanovi v eni izmed pravno organizacijskih oblikah gospodarskih družb.

Javno podjetje je po eni strani gospodarska družba, njeni družbeniki so lahko tudi osebe zasebnega prava, po drugi strani pa to podjetje izvaja dejavnost v javnem interesu. To dejavnost regulira država ali lokalna skupnost. Država ali lokalna skupnost lahko regulira tudi cene.

40. Razmerje med javnim podjetjem in koncesijo

Javno podjetje se kot statusna oblika ustanovi v eni izmed pravno organizacijskih oblik gospodarskih družb. V praksi sta to lahko: *družba z omejeno odgovornostjo in delniška družba*. Za ustanovitev sta potrebna **dva akta**: javnopravni akt (občinski odlok)-pravna oseba JP in ustanovitveni akt gospodarske družbe. Javno podjetje ustanovi država oz. lokalna skupnost, od l. 2007 dalje samo osebe javnega prava. V javnem podjetju so javnopravne pristojnosti, ki izhajajo iz ustanoviteljevih pravic, in klasična kapitalska upravičenja, ki izhajajo iz tega, da se javno podjetje ustanovi v eni izmed pravno organizacijskih oblikah gospodarskih družb.

Javno podjetje je po eni strani gospodarska družba, njeni družbeniki so lahko tudi osebe zasebnega prava, po drugi strani pa to podjetje izvaja dejavnost v javnem interesu. To dejavnost regulira lokalna skupnost. Lokalna skupnost lahko regulira tudi cene.

Javno podjetje je oseba javnega prava in lahko zaradi **javnega značaja** (4 kriteriji statusa osebe javnega prava: ustanovitev osebe javnega prava (ustanovitev z javnopravnim aktom: uredba vlade, odlok občinskega sveta...), javna narava funkcij oziroma delovanja, sredstva in financiranje (pretežno javna sredstva, ki so podvržena nadzoru Računskega sodišča) ter uporaba javnega prava pri notranjih in zunanjih razmerjih;) **neposredno izvaja gospodarsko javno službo in javna naročila**.

Koncesija je korist oz. naloga, ki jo nekdo **dobi** za opravljanje določene gospodarske javne dejavnosti in **za določen čas s pogodbo**. Na ta način si **koncesionar** (izpolnjuje dva ali tri kriterije od 4, zato pri tem ne gre za osebe javnega prava) za določen čas in za določen denar zagotoviti izvajanje določenih storitev, ki jih ne želi ali ne more popolnoma prepustiti trgu. Primer: koncesija za izrabo izvira pitne vode, koncesija za odvažanje odpadkov.

41. Razmerje med javnim zavodom in koncesijo

Javni zavodi so najpogostejša oblika za opravljanje javnih služb na področju negospodarstva. Ustanovitelj je država ali samoupravna lokalna skupnost.

Javni zavod je oseba javnega prava in lahko zaradi **javnega značaja** (4 kriteriji statusa osebe javnega prava: ustanovitev osebe javnega prava (ustanovitev z javnopravnim aktom: uredba vlade, odlok občinskega sveta...), javna narava funkcij oziroma delovanja, sredstva in financiranje (pretežno javna sredstva, ki so podvržena nadzoru Računskega sodišča) ter uporaba javnega prava pri notranjih in zunanjih razmerjih;) **neposredno izvaja gospodarsko javno službo in javna naročila**.

Zakon o zavodih pozna poleg javnega zavoda še en način izvajanja negospodarske javne službe – koncesijo. Javno službo lahko opravlja tudi drug zavod na podlagi koncesije, če izpolnjuje za opravljanje javne službe predpisane pogoje. Tak zavod ima glede opravljanja javne službe pravice, dolžnosti in odgovornosti javnega zavoda. Zakon imenuje tak zavod, zavod s pravico javnosti. Koncesija za opravljanje javne službe se lahko da z zakonom ali odlokom občine ali mesta ali z odločbo pristojnega organa v skladu z zakonom oz. odlokom (akt o koncesiji). Posebnost navedene določbe je v tem, da se koncesija ustanovi in podeli z upravno

odločbo. Koncesija za opravljanje javne službe se lahko da (podeli) tudi podjetju, društvu, drugi organizaciji ali posamezniku, ki izpolnjuje za opravljanje javne službe predpisane pogoje.

NAHTIGAL:

1. Anglosaksonski model upravljanja podjetij

Najpomembnejše značilnosti ameriškega korporacijskega modela, ki izhajajo iz pravnega okvira, sodne prakse in doktrinarnega razvoja:

- o Maksimiranje vrednosti za delničarje
- o Fragmentirana lastniška struktura, močno razvit kapitalski trg kot mehanizem nadzora nad managementom
- o Močna normativna in učinkovita dejanska pravna zaščita malih delničarjev, obsežna sodna praksa v okviru visoko specializiranih in usposobljenih sodišč Delawara
- o Poudarek in težišče na odločanju kapitala, kar zagotavlja učinkovitost odločanja v korporacijah, velik vpliv zelo likvidnega trga kapitala, razvit trg prevzemov, kar predstavlja stalen pritisk na management.

Prednosti anglosaksonskega modela:

- a) Sposobnost hitrega odločanja glede na dinamične spremembe na trgu
- b) Stalno optimiranje vseh procesov odločanja in proizvodnje
- c) Močno likviden in razvit trg kapitala stalno spremlja in analizira rezultate korporacij in zagotavlja visoko stopnjo informiranosti delničarjev, drugih deležnikov in potencialnih investitorjev
- d) Učinkovita normativna in dejanska zaščita malih delničarjev vzpodbuja vstop potencialnih investitorjev v lastniško strukturo korporacij, kar omogoča enostavno financiranje, razvoj in rast korporacij

Slabosti anglosaksonskega modela:

- a) Poudarek na maksimiranju vrednosti za delničarje nasproti drugim pomembnim korporacijskim udeležencem: Izjemno močna kratkoročna presija nad managementom. Namesto v rast, razvoj, investicije, je mng. kratkoročno fokusiran na finančni trg- na rast delnice.. Posledično ne mora narediti konsistentno dolgoročno strategijo korporacije. S tem izgubljajo globalno konkurenčnost
- b) nerazrešeni problemi na relaciji principal – agent lahko pripeljejo do velikih notranjih zlorab in poslov z namenom samoobogatitve (primer Enron, počasno prestrukturiranje in vstop države v General Motorsu)
- c) pritisk trga kapitala lahko vodi do kratkoročnih horizontov – 'short-termism' nasproti dolgoročnemu strateškemu razvoju korporacij

2. Kontinentalni (germanski) model upravljanja

- o Pravni okvir, ki dopušča in je zgodovinsko tudi podpiral velike zunanje lastnike, zlasti banke
- o Velik vpliv in sodelovanje drugih pomembnih deležnikov; npr. zaposlenih, deželnih bank in deželnih vlad; reprezentativno sestavljeni nadzorni sveti, ki usklajujejo različne interese in poglede na razvoj korporacij
- o Lastništva so bolj koncentrirana, posamezne dežele imajo velike deleže v podjetjih.
- o Pri nemškem korporacijskem modelu je pomembno da nadzorni svet sicer spremlja delovanje korporacije in razpravlja o dolgoročni strategiji, a ne posega vsakodnevne odločitve managementa; delovanje samo spremljajo in imajo vpogled v načrte poslovanja.

Prednosti kontinentalnega (germanskega) modela upravljanja:

- a) vpliv bank ne le zaradi lastniške strukture, temveč tudi zaradi financiranja
- b) Richard Porter je še pred desetletjem in pol trdil, da ima nemški model komparativno prednost, saj podpira in omogoča dolgoročno strateško delovanje in razvoj korporacije
- c) Sodelovanje in vpliv zaposlenih pri dolgoročnem razvoju korporacij predstavlja vzpodbudo in motivacijo za vse zaposlene. Delavci se stalno izobražujejo, imajo vpogled v načrte, razvoj, tako se lahko bolj poistovetijo s korporacijo. S tem mng lažje uvajajo nove tehnologije.
- d) Sodelovanje lokalnih skupnosti predstavlja način, na katerega se zagotavlja širša institucionalna podpora za uspešen razvoj korporacij v okolju, iz katerega izhaja

Slabosti kontinentalnega (germanskega) modela upravljanja:

- a) Šibka in premalo razvita vloga majhnih delničarjev
- b) Deležniki so postopoma preoblikovali svoje pozicije v neodtujljive pravice in jih branijo pred vsemi zunanjimi potencialno zainteresiranimi novimi deležniki (npr. novimi zaposlenimi, novimi delničarji...)
- c) Zapleteno usklajevanje večkrat zamuja z odločitvami, procesi odločitev so dolgotrajni in zahtevni, ker iščejo kompromise ali ohranja status-quo; tudi nemški model ni imun pred korporacijskimi škandali, kot so bili v zadnjih letih v Siemensu in Volkswagnu;

- d) Postopno približevanje anglo-saksonskemu modelu (izstopi bank iz lastništva, vse bolj strogo spoštovanje načela maksimiranje dobička za delničarje...)

3. Tranzicijski model

- o Tranzicijski model v veliki meri hibridni model anglosaksonskega in nemškega modela
- o Nedorečena vloga investicijskih (privatizacijskih) skladov: ali naj delujejo kot vzajemni skladi ali kot finančni holdingi
- o V praksi se pogosto vzpostavijo vzajemni skladi, ki bi naj delovali kot finančni holdingi, kar konceptualno in praktično ni izvedljivo
- o Zapleten proces ustvarjanja nove zakonodaje, novih institucij in novega poslovnega okolja. Včasih pravne institucije v državah v tranziciji ne delujejo na enak način kot v razvitih državah prvega sveta
- o Potreben je 'institucionalni čas' ter ustaljena sodna praksa, da novi pravni instituti začnejo delovati v praksi;

Približevanje ali raznolikost modelov korporacijskega upravljanja?

- Različni sistemi korporacijskega upravljanja (npr. anglo-saksonski, nemški, japonski) so rezultat različnega zgodovinskega normativnega in institucionalnega razvoja
- Kljub določenemu približevanju vsak od njih ohranja jasno distinktivne normativne in dejanske razlike
- Ni mogoče na splošno reči, kateri model je boljši, saj ima vsak od navedenih modelov določene prednosti in določene pomanjkljivosti
- Vsak od teh modelov se kljub težavam razvija še naprej, primeri: razvoj Nokie na Finskem; prestrukturiranje IBM ali GE v ZDA; prestrukturiranje Siemens v Nemčiji; inovacije s proizvodnjo 'just in time' na Japonskem
- Pomembno je, da korporacijski modeli ohranjajo avtonomen prostor za nadaljnje izboljšave in stalne inovacije

Slovenska pravna ureditev korporacij – nekateri poudarki

- Pravna ureditev in pravne možnosti zaščite malih delničarjev po ZGD in na podlagi sodne prakse. Teoretično izhodišče pomena zaščite malih delničarjev, normativne možnosti po ZGD in po sodni praksi; vprašanje delničarskega aktivizma in vprašanje fiduciarnih dolžnosti za aktivno sodelujoče delničarje.
- Pravno načelo enakega obravnavanja delničarjev po ZGD
- Načelo neodvisnih nadzornih svetov, ki delujejo v korist družbe – normativno načelo in pravila ZGD
- ZGD o pravilih nagrajevanja uprave: pravna pravila ZGD in dileme v zvezi z nagrajevanjem uprave
- Korporacije v delni ali popolni lasti države – strategija upravljanja gospodarskih družb na podlagi Smernic OECD za korporativno gospodarskih družb v državni lasti